

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 21 (1028) Май 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цэна 2 кап.

К

ожнае лета тысячы турыстаў з Еўропы, Амерыкі, Аўстраліі наведваюць Савецкі Саюз. З якога боку ні прыязджаюць у нашу краіну, а Мінска не мінуць. Сталіца Савецкай Беларусі ўключана амаль ва ўсе турыстычныя маршруты. І замежным гасцям палюбіўся наш горад. Тут ёсць што паглядзець. Музеі, заводы, новыя жылыя кварталы.

НА ЗДЫМКУ: новы мікрараён беларускай сталіцы, які вырастае апошнія гады па Магілёўскай шашы. У ім і цяпер шмат новабудуоўляў. Адна з іх — гасцініца «Турыст». Адначасова ў ёй змогуць размясціцца 665 чалавек. На першым паверсе будзе рэстаран, вялікі хол, бар, кіназала, а з 15-га паверха будынка гасці змогуць любвацца прыгожай панарамай Мінска.

ГАСЦЕЙ МЫ ШЧЫРА СУСТРАКАЕМ

Кожную вясну, калі абмытая майскімі дажджамі расцвітае зямля, у край, што ляжыць між Бугам і Дняпром, едуць гасці. Наведаць сваю родную Беларусь спяшаюцца сотні яе сыноў, якіх лёс раскідаў па ўсім белым свеце.

— Дзень добры, Брэст! Вось я і дома...

— Нізкі паклон табе, стольны горад Мінск!..

— Добрай раніцы, родная вёска, калыска майго гаротнага дзяцінства!..

— Вітаю вас, беларускія лясы і нівы!..

З гэтых, а мо' і яшчэ больш узнёслых слоў і нявыказаных думак і пачуццяў пачынаюцца для беларуса-эмігранта першыя крокі на Бацькаўшчыне. Для большасці замежных гасцей сустрэча з Радзімай адбываецца пасля доўгай разлуцы — 20—30—50 і больш год, некаторыя нашы суайчыннікі, і такіх нямала, прыязджаюць у Беларусь па два, а то і па тры разы. І для ўсіх дні знаходжання на Радзіме аднолькава хвалюючыя, радасныя, шчаслівыя.

Прыемна адзначыць, што з кожным годам усё больш нашых землякоў з-за мяжы пры-

язджае па прыватных візах у адведзіны да родных і блізкіх, наведвае нашы гарады ў складзе турыстычных груп. Летась, напрыклад, больш 400 чалавек гасціла ў вёсках па 2—3 месяцы, а ўсяго наведала рэспубліку каля 600 беларусаў з розных краін.

Да нас прыязджалі турыстычныя групы суайчыннікаў з Канады, якія ўзначальвалі Фёдар Андрэвіч Масляк, Пелагея Навумаўна Трушынская; са Злучаных Штатаў Амерыкі, іх кіраўнікамі былі Мікалай Васільевіч Палоў і Міхаіл Піліпавіч Дудак. Наведалі Радзіму сваіх бацькоў і дзеці нашых землякоў, што жывуць у Англіі, Бельгіі, Італіі, Галандыі, Францыі, Фінляндыі, Аўстрыі, ФРГ, Аргенціне.

Усіх мы сустракалі шчыра і сардэчна, імкнуліся паказаць як мага больш, пазнаёміць з жыццём рэспублікі, расказаць пра нашы здабыткі. Большасці нашых суайчыннікаў, якія прыязджалі ў складзе турыстычных груп, дэвалю пабываць у родных вёсках, пахадзіць сцежкамі сваёй маладосці. І кожны павёз з сабой часцінку цяпла Радзімы,

а пакінуў тут, у Беларусі, часцінку свайго сэрца.

Многія з нашых гасцей потым дзяліліся сваімі ўражаннямі на старонках газеты «Голас Радзімы», выступалі з расказамі аб паездцы па Савецкаму Саюзу ў прагрэсіўных эмігранцкіх газетах «Вестник», «Русский голос», «Родной голос» і ў іншых выданнях.

«Я дзякую ўсім, хто дапамог мне здзейсніць паездку на Радзіму, сустрэцца са сваякамі. Гасціннасці савецкіх людзей не забуду ніколі».

«Усюды прымалі нас вельмі добра. Але ў Мінску! Гэта асабліва. А можа мне так здалася, таму што я з Беларусі!..»

«Калі ёсць на свеце шчаслівыя людзі, то я — адзін з іх: летась я пабываў на Радзіме!..»

Гэтыя радкі з пісьмаў нашых землякоў Пятра Глушкова са Злучаных Штатаў Амерыкі, Вольгі Курыловіч з Канады, Сцяпана Філютовіча з Аргенціны. Такіх пісьмаў было шмат, і большасць з іх мы друкавалі на старонках нашай газеты.

Сёлета першыя гасці з-за мяжы паявіліся ў Беларусі, можна сказаць, разам з першымі пастаўкамі. Ужо ў пачатку кра-

савіка па прыватных візах прыехалі ў родныя мясціны беларусы з Аўстраліі, Францыі і іншых краін, а 18 мая прадстаўнікі Беларускага таварыства, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» сустракалі ў Мінскім аэрапорце першую турыстычную групу нашых землякоў з Канады. Пачаўся новы турыстычны сезон.

Мы чакаем яшчэ тры вялікія турыстычныя групы, паездку якіх арганізуе Федэрацыя рускіх канадцаў, дзве групы суайчыннікаў са Злучаных Штатаў Амерыкі. Прыедуць у Беларусь і дзве маладзёжныя групы. Гэта — асабліва прыемна. Прыемна таму, што дзеці эмігрантаў з Беларусі не забываюць край сваіх бацькоў. Ubачыўшы яго хоць адзін раз, дзеці землякоў, мы ўпэўнены, палюбяць яго, пранікнуцца сімпатыяй і павагай да народа, з якога выйшлі іх бацькі.

Летась у нашай рэспубліцы пабывала Юля Чарашнюк. Вось што яна напісала, вярнуўшыся дамоў:

— Я нарадзілася ў Канадзе. Мінным летам бацькі мае паслалі мяне ў Савецкі Саюз, каб я ўбачыла іх родную зямлю... Я паехала з вялікай радасцю. А

цяпер, здаецца, я яшчэ больш рада, што мне выпала такое шчасце..»

Мы хочам, каб кожны з маладых людзей павёз з Беларусі такія цёплыя пачуцці і добрыя ўражанні.

Таму, хто сёлета прыедзе ў Беларусь, мы хочам прыгадаць, што сёлетні год для нашай рэспублікі вельмі знамянальны. Савецкая Беларусь і студзеня 1969 года адзначыць залаты юбілей. Суайчыннікі, якія пакінулі сваю старонку яшчэ задоўга да Вялікага Кастрычніка, старонку бедную і гаротную, сёння ўбачаць адноўлены і адраджаны край. На кожным кроку яны сустраюць вялікія змены, што адбыліся ў рэспубліцы за гады народнай улады, на кожным кроку іх будуць падсцерагаць радасныя навіны, нечаканыя адкрыцці.

Мы рады ўсім, хто не забыў Бацькаўшчыну, каго сэрца паклікала ў дарогу, і шчыра вітаем усіх на роднай зямлі, запрашаем у гасцінную беларускую хату за багаты стол. Прыязджайце, дарагія землякі, паглядзіце, чаго дасягнула Савецкая Беларусь, як жыве наш народ. Сардэчна запрашаем!

ХАЙ НЕ КРЫЎДУЮЦЬ ЖУРАВЫ...

На Палессі — вясна. Ёсць нешта хвалюючае ў гэтых кароткіх сугучных словах. Так і чуюцца натужлівы крык журавоў над балотамі і густы, асвятляючы, як настой бальзаму, пах багуну і смолкага маладога лісця бярозы. Толькі кожную вясну ўспрымаецца ўсё гэта неяк па-новому, таму што ў адвечную веснавую панараму Палесся ўплываюцца новыя пуні і новыя краявіды. З кожнай вясной Палессе маладзее, будуюцца, пашырае прасцягі жытнёвых гоняў.

Мы едзем палямі калгаса «Чырвоная змена» Любанскага раёна. Пахне свежая перапражэная ралля, што загонамі чарнее ля дарогі. А крыху далей ляжаць засеяныя гоні, вымытыя дажджамі і гладка прычэсаныя баронамі, млеючыя на сонцы, дымяцца трапяткімі струменьчыкамі паветра. І над

усім гэтым стаіць неспіхаючы рокат матораў. Аж 40 трактараў вядуць на калгасных палатках сваю працоўную веснавую пераклічку. Столькі тэхнікі не мела калісьці ўся машына-трактарная станцыя раёна. Ды не было б тады і дзе разглядаць такой сталёвай армадзе. А цяпер, як акінуць вокам, на месцы былых балот праялілі неабсяжныя даляглыды палёў. Адных толькі яравых у «Чырвонай змене» сеюць сёлета 1200 гектараў. А кожны гектар асушаных тарфянікаў дае да 30 цэнтнераў збожжа. Кіраўнік механізаванага звяна Герой Сацыялістычнай Працы Іван Белічонок так і сказаў:

— Мы даўно забыліся, што такое неўраджай. Уз'яўлены, што і сёлетні год не будзе выключэннем. Так што смела запрашаю ўвосень да нас на дажынкі.

Побач з палаткамі на балотах ракоўць экскаватары, пракладаюць новыя асушальныя каналы. І няхай не крыўдуць журавы, што з кожнай вясной ім даводзіцца перасяляцца на новыя гнездаванні. А на іх абжытых мясцінах, там, дзе цяпер красуе густая сакавітая збажына, селяцца жаўрукі, пералёткі і іншыя палювыя птахі.

Былі бы жывы наш Купала, няйначай напісаў бы яшчэ пазэму пра тое, як сваімі рукамі людзі ператварылі гнілую твань над Арэсай ва ўрадлівыя палаткі.

Толькі сама Арэса да апошніх год заставалася неўтаймавагай. У часы веснавых паводак нястрымна і імкліва разлівала яна свае напорыстыя, выходзячыя з берагоў воды, затопляла адважаныя ў багны палі і доўга трымала іх у сваім палоне.

Але свавольству ракі надшоў канец. На берагах Арэсы ўзняліся дамбы. Непадалёку ад Любані на дзесяткі кіламетраў раскінулася штучнае вадаховішча. Над яго хвалямі кружаць цяпер белакрылыя чайкі.

Водную гладзь рэжучь імкліва рыбацкія маторкі. Тут, на берагах новага штучнага мора, ствараюцца рыбагадоўчыя саўгасы. Так на Палессі ўзнікла новая галіна гаспадаркі. А перагароджаная шлюзамі Арэса больш ніколі не будзе пагражаць паводкамі калгасным палаткам.

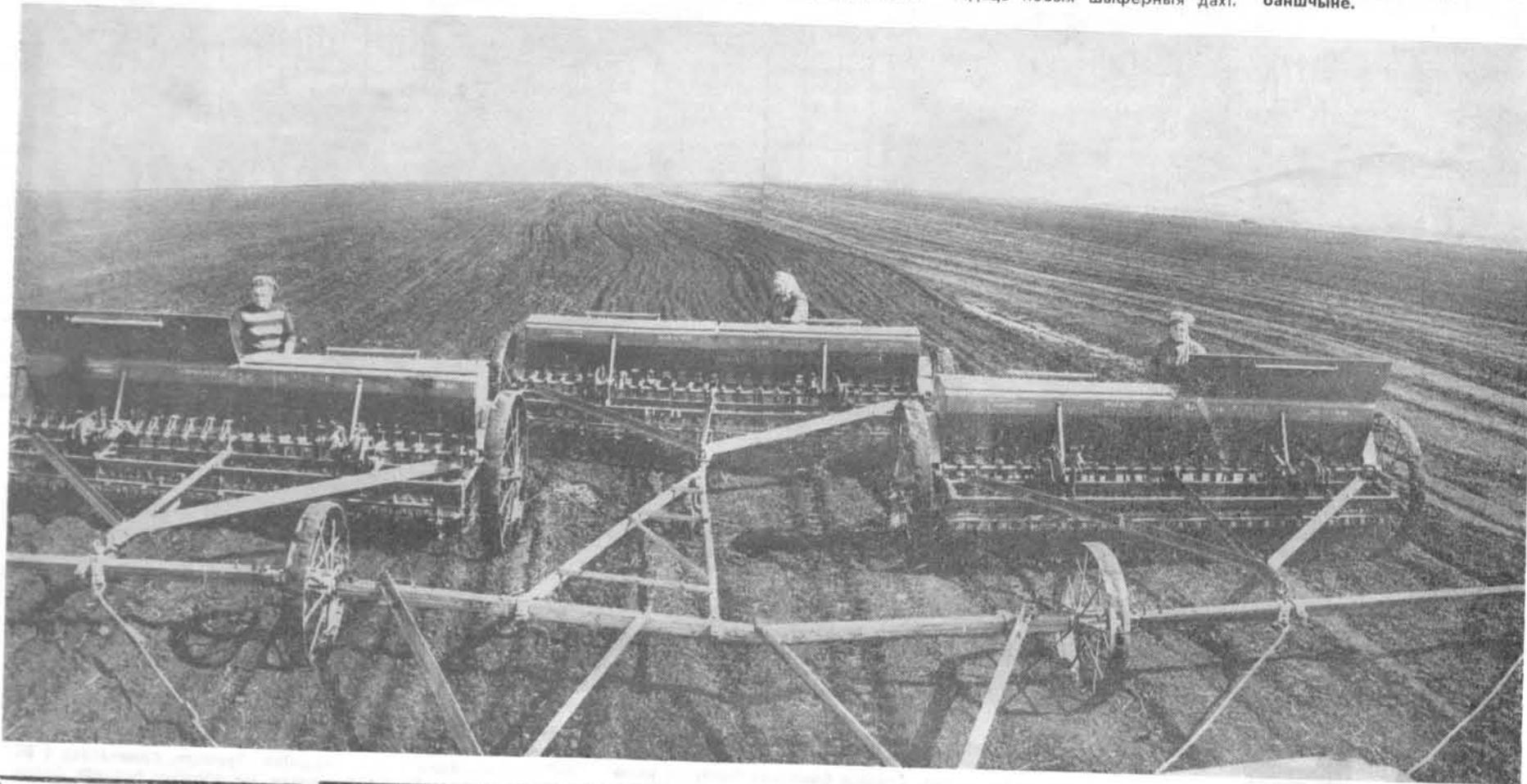
Па дарогах адна за адной імчаць аўтамашыны. Калгасныя грузавікі вязуць насенне, гаручае, мінеральныя тукі. Спяшаюцца з запаснымі часткамі і хуткай тэхнічнай дапамогай раённыя «клятучкі». У аўтафургонах кааператары накіроўваюць у поле перасоўныя буфеты і крамы. Прыязджаюць і самадзейныя артысты з раённага дома культуры, каб даць невялікі канцэрт, раскажаць сейбітам аб новых падзеях у свеце. Ва ўсім гэтым выразна адчуваецца, што веснавая сяўба — клопат не толькі хлеба-роба, а ўсёй рэспублікі, ўсяго народа. Таму так спорыцца праца ў сейбітаў.

І не толькі на палях. У кожнай вёсцы звяняць зараз пілы і тапары. То там, то тут здадзёць відаць новыя шыферныя дахі.

Побач узнікаюцца рыштванні. Значыць, будуць яшчэ нааселлі і радасці. І нямала. Кожны год у калгасе 20—30 сямей перасяляюцца ў новыя дамы. Будуюцца школы, дзіцячыя сады, брыгадныя клубы.

А калі настане вечар, у калгасным палацы культуры ярка ўспыхаюць электрычныя агні і над шырокім прасторам Палесся звяняць песні. Гэта таксама адметная рыса сёлетняй вясны: як ніколі добры настрой у людзей. А чаму быць яму кепскім? Калгас даўно стаў мільянерам. Заработкі ва ўсіх высокія. Юнакі і дзяўчаты на фермах, на трактарах працуюць. Многія па пуцёўках калгаса ў інстытутах, у тэхнікумах вучацца. Дамы для маладожнаў арцель будзе. А калі добра жывецца, песні самі на вусны просяцца. Звонкагалосыя і шырокія, ляцяць яны над абуджаным прасторам, зліваючыся з рокатам трактараў, што рухавымі агеньчыкамі блукаюць уначы на калгасных палатках.

Ул. САЛАНОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: сяўба на Любаншчыне.

А. ПАПОВУ — АД ЗЯМЛЯН

Цяпер, калі планета слухае сігнэлы з космасу, людзі з глыбокай удзячнасцю ўспамінаюць аб гордым Гогландзе — востраве, адкуль быў здзейснены першы крок у будучае. Адсюль рускі вучоны А. Папоў са сваім памочнікам Н. Рыбікіным ажыццявіў першую практычную сувязь без прывадоў на адлегласць у 50 кіламетраў паміж востравам Гогланд і горадам Коткай.

Прайшло нямногім больш паўстагоддзя, а мы ўжо атрымліваем радыёсігнэлы з касмічных станцый, першыя вестачкі з Венеры, думаем аб радыё-кантактах з незямнымі цывілізацыямі. Гэтымі днямі востраў урачыста прыняў гасцей з Вялікай зямлі — работнікаў радыёзаводаў Таліна, Рыгі, Каўнаса, Вільнюса, Мінска. Яны ўстанавілі тут, на самым высокім месцы вострава, адкуль паслаў свае радыёсігнэлы Папоў, мемарыял з барэльефам вялікага вучонага. На ўцёсе запалаў урачысты касцёр.

Цяпер усякі, хто ступае на гэтую астраўную зямлю, падымаецца па камяністай сцежцы, каб пакласці галінку высакароднага ядлоўца на сівыя пліты помніка зямлян свайму знакамітаму продку.

◆ ПАДЗЕІ ◆ ЛЮДЗІ ◆ ФАКТЫ ◆ ПАДЗЕІ ◆ ЛЮДЗІ ◆ ФАКТЫ ◆

ПРАБЛЕМЫ НАВУКІ ВЫРАШАЮЦА У МІНСКУ

У Мінску адбылася трэцяя Усесаюзная нарада па цепла- і масаабмену. Па праблеме «Маса- і цеплаперанос у тэхналагічных працэсах» Інстытут АН БССР з'яўляецца ў краіне вядучым. Працы інстытута як у распрацоўцы тэорыі гэтай праблемы, так і ў практычным прымяненні вынікаў навуковых даследаванняў вядомы не толькі ў нас у краіне, але і за рубяжом. У рабоце нарады прынялі ўдзел каля 900 чалавек, у тым ліку звыш ста зарубежных вучоных.

ЛІНІЯ-ВОЛАТ

Аўтаматызаваныя лініі, якія пачаў вырабляць магілёўскі завод «Строммашына», смела можна назваць унікальнымі: больш ста метраў у даўжыню, дзевяць у шырыню, а вышыня роўная двухпавярховаму дому.

Аўтаматызаваныя лініі-волаты будуць вырабляць на працягу гадзіны 800 квадратных метраў шыферу, гэта значыць рабіць дах для цэлага дома. Усе тэхналагічныя працэсы — ад прыгатавання сыравіны да здыму гатовай прадукцыі — выконваюцца машынамі.

Ужо ў гэтым годзе 15 такіх ліній дадуць сваю прадукцыю будоўлям гарадоў і вёсак.

ЦЕПЛЯЯ СУСТРЭЧЫ

Тры дні знаходзілася ў Гомелі дэлегацыя Саюза чэхаславацка-савецкай Дружбы, якую

ўзначальваў старшыня Пражскага гарадскога камітэта Саюза чэхаславацка-савецкай дружбы, заслужаны мастак ЧССР Міраслаў Коўржыл. Госці пазнаёміліся з Гомелем, пабывалі ў Рагачове, наведвалі Рэчыцкі нафтапрамысел, калгас імя Урыцкага Гомельскага раёна.

У Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна адбыўся ўрачысты сход працоўных Гомеля, прысвечаны 23-й гадавіне вызвалення Чэхаславакіі ад фашысцкіх захопнікаў.

АРХЕАЛАГІЧНАЯ КАРТА БЕЛАРУСІ

Інстытут гісторыі АН БССР рытуе археалагічную карту Беларусі, на якой будуць абазначаны пяць з палавінай тысяч помнікаў матэрыяльнай культуры са старажытнейшых часоў да XVI стагоддзя. Карта, разам з тлумачальнымі матэрыяламі, каментарыямі, табліцамі і малюнкамі, складзе працу аб'ёмам у 30 друкаваных аркушаў.

Археалагічная карта Беларусі ў такім аб'ёме складаецца ўпершыню.

ФАБРЫКА АХОВЫ ПРЫРОДЫ

Яна ствараецца ў прыгарадзе Магілёва. Гэта комплекс збудаванняў, які змож ачышчаць у суткі да 150 тысяч кубаметраў вадкіх адыходаў Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна і ўсёй прамысловасці горада.

Галоўны інжынер будоўлі В. Багданаў паведаміў, што карпусы станцыі аэрацыі, цэхаў механічнага абязводжвання ападкаў, гіганцкія чаны-адстойнікі, глешыя, бялагічныя сажалкі і іншыя збудаванні зоймуць 81 гектар. На сто з лішнім кіламетраў працягнуцца трубаправоды.

«ЗІЛ-114» Выходзіць НА ТРАСУ

Элегантнасць, хуткасць і камфорт — вось асноўныя напункты, якімі кіраваліся стваральнікі новага савецкага аўтамабіля «ЗІЛ-114».

«ЗІЛ-114» — легкавы аўтамабіль вышэйшага класа. Кузаў чатырохдзверны, сучаснай арыгінальнай формы. Аўтамабіль разлічаны на семярых пасажыраў.

Магутнасць рухавіка — 300 конскіх сіл. Аўтамабіль забяспечан аўтаматычнай двухступенчатай каробкай перадач.

«ЗІЛ-114» развівае хуткасць 190 кіламетраў у гадзіну. Машына мае надзейныя тармазы, бяскамерныя шыны.

«ГОРАД УВАСКРАШЭННЯ»

Ля паўднёвай ускраіны Вашынгтона недалёка ад помніка Лінкольну пачалося будаўніцтва палатачнага гарадка, які будзе называцца «Горадам уваскрашэння». Яго будучыя жыхары — амерыканскія беднякі, якія прыязджаюць сюды з усіх канцоў краіны, спадзяюцца да-

біцца ад кангрэсу і ўрада ЗША дапамогі ў вырашэнні вострых сацыяльных праблем, прыцягнуць увагу ўлад да цяжкага лёсу мільёнаў амерыканцаў, якія пакутуюць ад беспрацоўя, галечы і бяспраўя.

ДЛЯ ПАЛЁУ МАРОКА

150 савецкіх трактараў выгрузаны ў порце Касабланкі, паведамляе мараканская газета «Ві эканамік». У бліжэйшы час чакаецца дастаўка яшчэ 290 трактараў. Гэта тэхніка прызначана для задавальнення неадкладных патрэб мараканскай сельскай гаспадаркі.

Газета адзначае, што ў далейшым зборка савецкіх трактараў, якія купляюцца ў адпаведнасці з мараканска-савецкімі эканамічнымі пагадненнямі, будзе рабіцца ў Марока. Трактаразборачныя прадпрыемствы ўступяць у строй у канцы гэтага года.

МАТЧ «ЗОРАК»

Дзевяць гадоў таму назад бразільскія футбалісты выйгралі чэмпіянат свету ў Швецыі. У памяць аб гэтай перамозе 15 лістапада ў Рыю-дэ-Жанейра адбудзецца матч зборнай Бразіліі — каманда «зорак» свету. Намечана запрасці ў каманду «зорак» у асноўным футбалістаў, якія паспяхова выступілі на апошнім чэмпіянаце свету ў Англіі. Сярод іх — Леў Яшын (СССР).

МАТЧЫНА ПЕСНЯ

Вось і зноў надыйшла вясна. Кожны год у гэтую пару, дзе б я ні быў, чым бы ні займаўся, перада мной заўсёды асабліва ярка паўстае вобраз маці. Відаць, гэта таму, што я пачаў памятаць маці менавіта з вясновага дня.

Тады яна, яшчэ зусім маладая, была вясёлая і, здаецца, вельмі шчаслівая. У хаце было поўна людзей. Дзядзькі ў белых вышываных кашулях пад пояс, жанчыны ў яркіх саматканых спадніцах, з гарусавымі хусткамі на галовах. Сярод іх выдзялялася маці. Яна была прыгажэй за ўсіх, хоць на ёй не было ні дарагога адзення, ні моднага абутку. Мяркуючы па ўсім, у нас у той дзень было нейкае свята.

Госці доўга гаманілі. Потым заспявалі. Многіх песень цяпер ужо не памятаю. А вось адна з іх і да сённяшняга дня не выходзіць з галавы. Яе пачынала маці:

**Лябёдушка шэрэнькая
Ваду намуціла.**

Жанчыны дружна падхоплівалі:

**Люлі ж мае, лошанькі,
Ваду намуціла.**

Потым спявалі ўжо ўсе — і жанчыны, і мужчыны:

**Чаго ж мяне, младзюсеньку,
Замуж пакруціла?**

**Люлі ж мае, лошанькі,
Замуж пакруціла...**

Сярод шматгалосся выдзяляўся матчыны голас. Гэта была першая песня, якая дала мне з матчыных вуснаў і паясьлялася ў маёй памяці на ўсё жыццё.

Можа б я хутка забудуся пра яе, калі б маці спявала новыя. Але матчыну песню абарвала вялікае гора: захварэў бацька. Яго адвезлі ў бальніцу, а назаўтра прывезлі назад. Прывезлі і паклалі на даўку ля халоднага акна. Мы, пяцёра малых, забіліся на печ і няўцешна плакалі.

Пахаваўшы бацьку, маці сабрала нас вакол сябе і сказала:

— Не гаруйце, дзеткі, не прападзём. Цяпер не тое, што было калісьці. Калгас дапаможа, дзяржава ў бядзе не пакіне.

І нам дапамагалі. Дапамагалі суседзі,

родзічы, калгас, дзяржава. Мы нават не заўважылі, як у нашай хаце зноў пасялілася песня, хоць для маці яна часта канчалася слязьмі: успамінала бацьку і шкадала, што яго няма.

Не паспелі мы стаць як след на ногі, пачалася вайна. У вёску прыйшлі немцы. Прыйшлі і прынеслі з сабой нейкую жудасную, насцярожаную цішыню, якая паглынула ўсё: і смех, і радасць, і матчыну «Лябёдушку». Не да песень тады было. Маці трэба было на жылу выпявацца, каб здзейсніць вялікі з вялікіх подзвігаў — не даць дзецям загінуць галоднай і халоднай смерцю. І яна здзейсніла гэты подзвіг.

Не менш геройства праявіла яна і тады, калі выгналі чужаземцаў з нашай зямлі. Спалена хата, спустошана зямля, у засеку — ні зярнятка. І яна, суровая і мужная, брала ў рукі сякеру і майстравала зямлянку. Трэба было, упрэглася ў плуг. А па вечарах доўга сядзела ля газнічкі над сталом і думала-перадумвала, дзе знаходзіцца яе сыны, ці жывыя яны, ці аддасць іх назад вайна...

Усё перажыла маці. Сыноў з вайны дачакалася, меншых дзяцей вырастаў, усіх вывела на шырокі прастор жыцця. Дачакалася ўнукаў і праўнукаў. Час крыху згладзіў у памяці перажытае. Толькі песню сваю яна не забыла. Збіраўца суседзі на якое-небудзь свята, і маці сярод іх. Выпюць па чарцы, пагутараць пра жыццё, потым хто-небудзь папросіць: «Давай, Андрэўна, песню!» Яна паправіць на плячах хустку, акіне ўсіх сваім старэчым позіркам і пачынае:

**Лябёдушка шэрэнькая
Ваду намуціла.**

**Люлі ж мае, лошанькі,
Ваду намуціла...**

Спачатку падхопліваюць пажылыя людзі, а ўслед і моладзь. Песні становіцца цесна ў хаце, яна вырываецца на вуліцу і ляціць лябёдушкай над родным краем. Цудоўная і светлая матчына песня.

С. СЯМЕНАЎ.

Краснапольскі раён.

На скрыжаванні Вільнюскай і Лагойскай шашы на пастамента ўзвышаецца танк «Т-34», а побач з ім у бетон уманціраваны мармуровыя пліты. На іх залатымі літарамі напісаны імёны загінуўшых салдат і афіцэраў

85-га стралковага і 34-га артылерыйскага палкоў, якія насмерць стаялі на подступах да Мінска. Гэты помнік быў адкрыты напярэдадні Дня перамогі. НА ЗДЫМКУ: ля помніка родныя загінуўшых герояў.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Начавшэмуся турыстскому сезону посвящена передовая статья номера «ГАСЦЕЙ МЫ ШЧЫРА ЗАПРАШАЕМ». В прошлом году республику посетил около 600 белорусов, 400 человек приезжали по частным визам и по 2—3 месяца гостили в родных деревнях. Многие из них потом делились своими впечатлениями на страницах газет «Голас Радзімы», «Вестник», «Русский голос», «Родной голос» и др. 18 мая в столицу Белоруссии прибыла первая в этом сезоне туристская группа наших земляков. А еще мы ждем две группы соотечественников из США, три группы из Канады и две молодежные группы. Всех, кто не забыл свою Родину, мы сердечно приглашаем в гостеприимную Белоруссию.

На поля колхоза «Красная смена» пришла весна. 40 тракторов ведут трудовую весеннюю переключку. Столько техники не было раньше во всем Любанском районе. Сев — горячая пора для хлебороба, но работа кипит не только на полях. В каждой деревне звенят топоры и пилы, строятся новые дома, школы, детские сады, бригадные клубы. «Красная смена» — колхоз-миллионер, его богатство — осушенные торфяники. Наступление на болота продолжается. И пусть не сетуют журавли, что каждую весну им приходится подыскивать новые места для гнезд. «ХАЙ НЕ КРЫДУЮЦЬ ЖУРАВЫ...» (2 стр.) — так называется статья о полесском колхозе.

В университет выпускник 4-й минской школы Володя Спринджук был зачислен без колебаний: сыграла роль не только золотая медаль, но и победы на школьных, городских и даже республиканских олимпиадах. После первой сессии о Володе заговорили как о лучшем студенте набора, а к концу 2-го курса он блестяще решил теорему, предложенную ему известным московским профессором Хинчиным. Сейчас Владимиру Спринджуку 31 год. Он доктор математических наук, преподаватель Белорусского государственного университета. Его работы широко известны в математическом мире, а последняя книга Спринджука «Проблема Малера в метрической теории чисел» за несколько месяцев превратилась в библиографическую редкость: на нее прислали заказы Фрайбургский, Кембриджский, Колумбийский и другие университеты («ПРАФЕСАР УЛАДЗІМІР СПРЫНДЖУК», 4 стр.).

По просьбе соотечественника из Аргентины Константина Акулика мы рассказываем о

его родной деревне — «ПЕРШЫЯ БАРОЗНЫ» (5 стр.). Границы входят в колхоз «Белорусь». Хозяйство это не лучшее в Несвижском районе, обычный средний колхоз. Вот цифры, характеризующие его: в прошлом году получено 550 тысяч рублей дохода, за последнее время построены автотракторная ремонтная мастерская, два свичарника, два коровника, три магазина, семьдесят благоустроенных жилых домов, от 80 до 160 рублей в месяц зарабатывают колхозники. В Грицах живут сестра и племянники К. Акулика. Живут не так, как раньше, когда не только электричества, досчатого пола не было в хате. Сейчас в просторных светлых домах колхозников хорошая мебель, телевизоры, радиоприемники, ковры.

Лужицкие сербы — самый маленький народ в семье славян — живут на территории Германской Демократической Республики. Почти тысячу лет назад пала под натиском немецких феодалов последняя твердыня славян между Одером и Эльбой, и только победным майским утром 1945 года здесь вновь взошло солнце свободы и равенства. Большой интерес лужицкие сербы проявляют к культуре и искусству нашей республики. Известный художник и писатель Новак-Нехарнский еще в 20-е годы написал несколько очерков о Белоруссии. Сейчас серболужицкий театр в Будышине ставит знаменитую купальскую «Павлинку» — «ПАУЛІНКА ЗА ОДЭРАМ» (6 стр.).

Старейшему белорусскому детскому писателю Янке Мавру (Ивану Михайловичу Федорову) исполнилось 85 лет. Автор популярных повестей и романов «В стране райской птицы», «Сын воды», «Амок», «Полесские робинзоны», «Повесть будущих дней», «ТВТ», несмотря на преклонный возраст, продолжает работу над новыми произведениями, выступает перед своими читателями в школах и рабочих клубах, ведет обширную переписку («ВЕЧНА МАЛАДОЕ СЭРЦА», 6 стр.).

Гродненский зоопарк — самое популярное место у детворы города. Слоны, леопарды, верблюды, зубры, тигры, медведи, олени — около 800 животных 138 видов собрано в нем. Созданный в 1927 году преподавателем гимназии Яном Кохановским на пожертвования любителей природы, зоопарк в годы Советской власти стал не только любимым местом отдыха гродненцев, но и центром научной работы. Репортаж «У ГРОДЗЕНСКИМ ЗАПАРКУ» напечатан на 8 стр.

ТРЫНАЦАТАЯ ЗАРПЛАТА

Ліку 13 не пашанцавала. На Захадзе, напрыклад, у некаторых авіякампаніях няма трынацатага месца ў самалёце, у многіх атэлях не існуе трынацатага нумара. Але ў рабочых і служачых прохот камбінатаў, фабрык і заводаў нашай рэспублікі так званы «чортаў тужін» не выклікае непрыемных пачуццяў. Справа ў тым, што гэтыя прадпрыемствы перайшлі на новую сістэму эканамічнага планавання і стымулявання, у сувязі з чым тут рэзка ўзраслі грашовыя вынікі. Пасля канчатковага пад'ядзення вынікаў гаспадарчага года ўсім рабочым і служачым дадаткова выдаецца па аднаму месячнаму акладу. Гэтую грашовую ўзнагароду працоўныя называлі 13-й зарплатай.

— Які ўклад у наш сямейны бюджэт унесла дадатковая зарплата? — з такім пытаннем звярнуўся наш карэспандэнт да ткачыні Мінскага тонкасукоўнага камбіната Алены Сосінай.

— Звычайна, — сказала яна, — нам з мужам, які працуе на камбінаце памочнікам майстра, хапае асноўнага заробтку. Таму мы 13-ю зарплату поўнасьцю адкладаем на ашчадную кніжку. На гэтыя грошы ў час вадпуску пабывалі ў Балгарскай Народнай Рэспубліцы. Сёлета збіраемся падарожнічаць па Чорным моры на паражодзе. За кошт 13-й зарплаты мы ўнеслі ў ашчадную касу 230 рублёў. Гэта, вядома, апрача прашай, якія мы атрымаем за вадпуску.

Пасля таго, як на камбінаце была ўкаранена новая эканамічная рэформа, рэзка павялічыліся асіннаванні ў так званы прамі-

яльны фонд. Ён існаваў і раней, але ніколі не быў такім значным. Сродкі з гэтага фонду ідуць не толькі на выплату грашовых прэмій і дадатковай заробатнай платы, а і на жыллёвае будаўніцтва, на адпачынак, вучобу работніц і служачых.

— Заахвочвальны фонд, — расказвае адзін з кіраўнікоў прафсаюзага камітэта тонкасукоўнага камбіната Аляксандр Сяргееў, — узрос у нас амаль у тры разы. Калі тры гады назад на бытавыя і культурныя патрэбы мы затрачвалі 360 тысяч рублёў, то цяпер больш за мільён. За гэтыя сродкі мы пабудавалі для тэкстыльчыкаў шматпавярховы жылы дом, дадаткова адкрылі дзіцячы сад і яслі. Цяпер у нас поўнасьцю вырашана праблема ўладкавання малых у дзіцячыя сады і яслі. Прычым за ўтрыманне дзяцей бацькі плаціць прыкладна чацвёртую частку, астатнія выдаткі бярэ на сябе прафсаюз.

За кошт заахвочвальнага фонду мы ў два разы больш, чым летась, асінавалі сродкаў на набыццё льготных і бясплатных пуцёвак у дамы адпачынку і санаторыі. Нашы работніцы адпачываюць не толькі ў здраўніцах Беларусі, але ў Крыве, на Каўказе, у Прыбалтыцы. Вялікая група тэкстыльчыкаў за кошт прафсаюза атрымала турыстычныя пуцёўкі. Яны адправяцца падарожнічаць у зарубежныя краіны. Летам каля 1200 дзяцей работнікаў камбіната выедуць адпачываць на дачы. На гэта мы выдаткоўваем немалыя сродкі з заахвочвальнага фонду, які ў нас расце з месяца ў месяц.

Д. ТРАФІМАЎ.

БРАТЫ МЕЛЯШКЕВІЧЫ

Яны нарадзіліся ў невялікай вёсачцы Ржаўка, што на Капыльшчыне, пяцёра братоў Меляшкевічаў. У 1941 годзе апрачнуў салдаці шынель Іосіф, пайшлі на фронт Іван і Міхаіл. У партызанскай брыгадзе «У імя Радзімы» змагаўся Аляксандр. Дома застаўся толькі семнаццацігадовы Васіль, але і ён стаў партызанскім сувязным. Яго высачылі фашысты, схавалі, па-зверску збілі. Затым падпалілі дом, дзе выраслі ўсе пяцёра і дзе ляжаў паўжывы Васіль.

— Браты адпомсцяць вам за мяне! — гэтыя апошнія словы юнака праз грукат падаючых бэлеў пачулі аднавяскоўцы.

І браты выканалі перадсмертны наказ Васіля. Брэст, Гродна, Баранавічы, Слуцк,

Клецк — вось этапы баявога шляху партызанскай брыгады, у якой змагаўся Аляксандр Меляшкевіч. Дайшоў да Берліна Іосіф, храбра змагаўся з гітлераўцамі Іван, у баях за Кіеў загінуў Міхаіл.

Скончылася вайна. У родную вёску вярнуўся Іосіф Меляшкевіч. Аднавяскоўцы выбралі яго старшынёй калгаса «Пралетарый». Цяпер гэта арцель у ліку перадавых гаспадарак Капыльскага раёна. У гэтым жа калгасе працуе і Іван, ён брыгадзір паляводчай брыгады. А Аляксандр змяніў партызанскую вінтоўку на кельму. Разам з тысячамі былых воінаў і партызан ён будаваў аўтамабільны завод і цяпер працуе на ім.

М. ПСКУНОЎ.

Прафесар Уладзімір СПРЫНДЖУК

— Перш за ўсё пазнаёміся з гэтай кніжкай... Аўтар яе, прафесар Маскоўскага ўніверсітэта Аляксандр Хінчын, памёр. Нам жа з вамі — працягваць яго справу.

Малады прафесар перадаў кніжку на першую парту, і яна пайшла па радах.

«Тры жамчужныя тэорыі лікаў»... Гэта кніга прышла любоў да матэматыкі не аднаму юнаку. Хто ведае, як бы склаўся далейшы лёс і прафесара Спрынджук, калі б у яго рукі ў свой час не трапіла гэтая чароўная кніга?

Прафесар Хінчын даваў тры арыгінальныя вынікі найскладанейшых тэарэм. Прычым падкрэсліваў — усе тры выведзены пачынаючымі матэматыкамі. Валодзя Спрынджук на некаторы час закінуў нават тэлескоп, які тады майстраваў, затое пісьмо, адпраўленае ў Маскву, дасягнула мэты. Прафесар прызнаў яго вывады «цікавымі» і паставіў перад ім новую задачу. Валодзію тады было дзевятнаццаць.

Валодзя Спрынджук нарадзіўся і вырас у Мінску. На яго долю выпала цяжкае дзяцінства. Яму было пяць год, калі ў горад увайшла ворагі, калі згарэў яго дом.

Валодзя памятае ўсё: і гаспадарыўшых у горадзе фашыстаў, і пакары, якія ўспыхвалі то ў адным, то ў другім баку горада. Помніў і гасцей лесу — партызан. Партызаны наведваліся даволі часта і аднойчы, вяртаючыся ў лес, захапілі з сабой Валодзію і Валодзеву маму. Яўка правалілася, і Яўгенію Спрынджук з дзецьмі ратавалі ад арышту. Валодзя добра памятае вяртанне з лесу, парад партызан у вызваленым Мінску. Гэта быў пачатак новага жыцця. Мама ўзяла яго за руку і, нічога не баючыся, праз увесь горад павяла ў школу.

це імкліва развівалася авіяцыя. Над Мінскам часта праносіліся рэактыўныя самалёты, навідалі за сабой белыя палосы. Хлапчукі заздросцілі грозным рыцарам неба. І Валодзя таксама «захварэў» небам. Мару наступіць у акадэмію імя Жукоўскага падтрымліваў і бацька — кадравы афіцэр Савецкай Арміі.

— Авіябудаўнік павінен вельмі многа ведаць, — гаварыў Генадзь Спрынджук і прыносіў сыну кніжкі па астраноміі, па фізіцы, хіміі, матэматыцы.

І Валодзя займаўся. Асабліва пспехі ён рабіў у вобласці матэматыкі. Пачынаючы з сёмага класа, усе прызы школьных матэматычных алімпіяд даставаліся толькі яму. Але ўсё гэта было між іншым. А галоўнай справай Валодзя лічыў свой тэлескоп.

Неяк у рукі падлетка трапілі карты зорнага неба. Ён пачаў вывучаць іх, параўноўваў з натурай. І раптам знайшоў непаладку! Карты гаварылі няпраўду. Абазначаны на карце яркім колерам зоркі на самай справе ледзь мігалі! Змірыцца з несправядлівасцю? Не! Валодзя напісаў ліст у астранамічнае таварыства. Хутка прышоў адказ. Высветлілася, што адзін з буйных савецкіх астраномаў жыў і працаваў у Мінску. Ад Сяргея Нікалаевіча Срэдзінскага, дацэнта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Валодзя даведаўся вельмі многае, і ў тым ліку тое, што некаторыя зоркі ў залежнасці ад пары году змяняюць сваю яркасць. Пад кіраўніцтвам Срэдзінскага вучань дзевятага класа чацвёртай мінскай сярэдняй школы пабудаваў сапраўдны, не вучэбны, а рабочы тэлескоп. Тэлескоп займаў многа часу, але ён адкрываў Валодзію новы свет.

Думка аб ўніверсітэце прышла сама сабой. У пры-

ёмнай камісіі доўга не раздумвалі. Адыграў ролю не столькі залаты медаль, атрыганы Валодзем разам з атэстатам сталасці, колькі яго перамогі на школьных, гарадскіх і нават рэспубліканскіх алімпіадах. Ён стаў студэнтам. А пасля першан сесі ў дэканце загаварылі аб ім як аб лепшым студэнту набору. Ужо ў пачатку другога курса Валодзя перапісваўся з прафесарам Личыным, у канцы — бліскуча рашыў прапанаваную ім тэарэму.

І тут кіраўніцтва ўніверсітэта стала перад праблемай: студэнта цягнула да тэорыі верагоднасці, да аналітычнай тэорыі лікаў. Але ў Мінску не было спецыялістаў у гэтай галіне, не было настаўніка для будучага вучонага. І студэнта Спрынджука вырашылі камандзіраваць у Вільнюс. У наступныя гады Валодзя так і жыў — раз'язджаючы з рэспублікі ў рэспубліку.

Цяперашняму рэктару Вільнюскага ўніверсітэта Іонасу Кубілюсу тады было не больш трыццаці. Малады вучоны ўважліва сачыў за работай беларускага студэнта. Аднойчы прапанаваў яму выступіць на семінары з дакладам. Доклад вельмі ўдаўся. Калі Спрынджук скончыў ўніверсітэт, у рэктара на яго ўжо быў запіс. Яго запрашала Вільнюская аспірантура. І зноў Іонас Кубілюс прапанаваў быць яго шэфам.

Тэму для кандыдацкай дысертацыі выбіралі разам: «Метрычная тэорыя лікаў». Гэта было ў 1960 годзе.

Цяпер Уладзіміру Спрынджук трыццаць адзін год. Ён — доктар матэматычных навук, выкладае ў Беларуска-літвінскай акадэміі навук. Яго апошняя работа — тэорыя дыяфантавых набліжэнняў — высока ацэнена вучонымі-матэматыкамі.

Нядаўна ў выдавецтве «Навука і тэхніка» выйшла новая кніжка доктара Срын-

джук «Праблема Малера ў метрычнай тэорыі лікаў». За некалькі месяцаў гэтая кніга ператварылася ў бібліяграфічную рэдкасць. Фрайбургскі, Кембрыджскі, Калумбійскі і іншыя ўніверсітэты прыслалі на яе заказы. Выдатныя матэматыкі Тэадор Шнайдэр (ФРГ), А. Бейкер (Англія), І. Попкен (Галандыя) нажадалі мець гэтую працу ў сваіх асабістых бібліятэках. І, зразумела, пажадаў сам доктар Малер.

З далёкай Аўстраліі, дзе цяпер жыве прафесар Малер, у Мінск паяцецла прывітальная тэлеграма.

— Курт Малер — вялікі вучоны. Яго прызнанне — узнагарода любому матэматыку, — лічыць доктар Спрынджук.

У трыццатыя гады Малер вымушаны быў пакінуць Германію. Жыў у Англіі, у ЗША.

— Цяпер ужо цяжка яго і назваць нямецкім вучоным. Мне здаецца, што ён глыбока няшчасны чалавек.

Адчуваецца, што Уладзімір глыбока спачувае калегу, які пазабўлены самага галоўнага — Радзімы.

У слове «Радзіма» для Уладзіміра закладзены велізарны сэнс. Радзіма Спрынджукі — гэта родны дом у Мінску, дзе жыўць бацька і маці. Гэта школа, якая дала яму пуцёўку ў вялікае жыццё. Гэта акадэмічная лабараторыя, у якой ён ставіць свае шматлікія даследы. Гэта старэнькі тэлескоп, зманціраваны ім у дзяцінстве. Гэта сябра і настаўнік Іонас Кубілюс. Радзіма — гэта яго вучні. Тыя, што без шуму не могуць зайсці ў студэнцкую аўдыторыю, але з сур'ёзнасцю акадэмікаў адольваюць асновы навук.

Прафесар Спрынджук стараецца аддаць сваім вучням усё, як у свой час усё аддаваў яму яго настаўнікі.

І. МУХІНА.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Большое спасибо за праздничный первомайский подарок — книги. Праздник мы встретили и провели очень торжественно и радостно. Был митинг, на котором нам был представлен наш новый консул в Нидерландах Василий Сорокин. Также были гости и из других организаций соотечественников, в том числе и Надежда Абраменкова. Специально поделитесь с вами нашей большой радостью: для всей нашей семьи пришли визы на выезд в Советский Союз. Если все будет благополучно, встретимся со своими близкими, поклонимся родной земле.

Сердечно поздравляю вас с 23-й годовщиной великой победы над фашистской Германией. Хотелось верить, что никогда больше не повторится то, что было в годы второй мировой войны.

До скорой встречи на Родине.

Большой привет от всей моей семьи и членов общества «Восход».

Т. КУПЕРУС.

Голландия.

ПОМНИК ДРУЖБЫ

У Ленинградзе ва ўрачыстай абстаноўцы адкрыты новы помнік Карлу Марксу. Гісторыя гэтага помніка такая. У горад на Няве нядаўна прыязджала дэлегацыя з Дрэздэна. Нямецкія сябры з горада-пабраціма перадалі ў дар ленинградцам бюст Карла Маркса. Выканком Ленгсарвета вырашыў усталяваць яго на Выбаргскай старане, на праспекце, які носіць імя заснавальніка навуковага камунізма.

Бронзавы бюст Маркса стварыў вядомы скульптар Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі лаўрэат нацыянальнай прэміі 1-га класа прафесар Фрыц Крэмер. На шэрым паліраваным граніце пастамента словы: «Заснавальніку навуковага камунізма Карлу Марксу. 5 мая 1968 года». Тут жа надпіс: «Гэты бюст з'яўляецца дарам працоўных горада Дрэздэна ленинградцам».

В. МІХАЙЛАУ.

ВЫСТАўКА ў НЬЮ-ІОРКУ

Савецка-амерыканская выстаўка графікі адкрылася ў галерэі «Ларкада» ў Нью-Йорку. На выстаўцы прадстаўлены работы шасцідзесяці амерыканскіх мастакоў, у тым ліку Рокуэла Кента, Антона Рэфрэж'е, Уільяма Гропера і са-

рака двух савецкіх, сярод якіх А. Каплун, А. Вядзернікаў, В. Каменскі, М. Сар'ян і многія іншыя. Выстаўка арганізавана інстытутам савецка-амерыканскіх адносін.

ЗБІРАЛЬНІК РЭДКІХ КНІГ

Рэдкае выданне партытуры оперы Вердзі «Фальстаф», якое было выпушчана ў 1893 годзе невялікім тыражом, узабагаціла нядаўна калекцыю беларускага кампазітара Дзмітрыя Лукаса.

Кампазітар-бібліяфіл сабраў каля 5 тысяч рэдкіх кніг. У яго сабранні — унікальныя выпускі твораў Радзішчава, Дастаеўскага, Хемінгуэя, Гарсія Лоркі, Бёля.

ВЯСНОВЫЯ ЭЦЮДЫ

У студэнтаў БПІ Тамары і Валерыя Макаравых самы шчаслівы дзень — вяселле.

Адправіліся ў падарожжа брэсцкія турысты.

Мяч, як і ластаўка, таксама прыкмета вясны.

ПЕРШЫЯ БАРОЗНЫ

Грыцы я выбраў не выпадкова. Ведаў, што гэта звычайная вёска, якіх тысячы на Беларусі. З яе, як і з многіх іншых, у розны час паехалі за амыян шукаць лепшай долі нашы землякі-беларусы. Па просьбе аднаго з іх — Канстанціна Акуліка — я і ехаў менавіта ў Грыцы, што на Нясвіжчыне.

Калгас «Беларусь», цэнтральная сядзіба якога знаходзіцца ў Прыцкавічах, не з'яўляецца лепшым у Нясвіжскім раёне. Ёсць тут гаспадаркі значна мацнейшыя, як, напрыклад, «17 верасня», «1 Мая», «Радзіма», «Новае жыццё» і іншыя. У раёне ён лічыцца сярэднім.

Старшыню арцелі Аляксандра Аўрамавіча Шчарбёнкі ў праўленні я не застаў, хоць час быў і ранні.

— Дзесяці ў полі на сваім газіку. Пара адказная — сяўба, — сказалі мне ў канторы.

Для першага вышадку з калгаснай гаспадаркай прыйшлося знаёміцца па даведках, табліцах, зводках, а тлумачэнні даваў галоўны бухгалтар. Вось што я даведаўся:

у мінулым годзе калгас атрымаў ад усіх галін гаспадаркі 550 тысяч рублёў:

на асушаных балотах плошчай 298 гектараў, што расквінуліся каля маёнтка маёнтка памешчыка Цыраевіча, урадкай пшавіцы ў мінулым годзе склаў 20 цэнт-

нераў, цукровых буракоў — 328 цэнтнераў з гектара;

толькі за апошнія гады ў калгасе пабудаваны аўта-трактарная рамонтная майстэрня, гараж, два тыпавыя свінарнікі, два механізаваныя кароўнікі, тры магазіны, звыш 70 сем'яў калгаснікаў перасяліліся ў новыя добраўпарадкаваныя дамы;

ёсць 26 трактараў, 16 аўтамашын, 7 зернявых, 3 сіласаборачныя камбайны, пагрузчыкі, зернясушыльнікі, бульбакалкі, касілікі, даільныя ўстаноўкі і шмат іншай тэхнікі.

Каб закончыць характарыстыку гаспадаркі, нагадаем яшчэ некалькі лічбаў. Працаўнік калгаса атрымлівае на працадзень 1 рубель 72 капейкі. Аплата гарантываная, памесячная. У сярэднім яна складае 80—100 рублёў, а ў механізатараў і жывёлаводаў 120—160 рублёў.

— Дарэчы, — сказалі мне ў праўленні, — пляменнік Канстанціна Акуліка прадуе брыгадзірам трактарнай брыгады тут, у калгасе. Яго вы знойдзеце каля рамонтных майстэрняў.

Дзень выдаўся цёплы. Пад яркімі промнямі сонца ажывала зямля. Дружна зелянелі азямья, наліваліся сокам дрэвы. Нерухомы застыўшы ў паднябесці, заліваўся песняй жаўрук. Над першымі барознамі з вярхамі праносіліся кнігаўкі. Важна, быццам пра-

вяраючы якасць ворыва, крочылі за трактарам тракі.

Не ведае адпачынку ў такі час Генадзь Сцяпанавіч Грыц. Пасля службы ў арміі ён вярнуўся ў родную вёску і зараз камандуе калгаснай тэхнікай. Яму па плячы любая справа. Калі неабходна, брыгадзір можа сесці за руль трактара і камбайна, стаць за такарны станок, добра ведае сясарную справу. Валодае таксама электра- і газазваркай. За гэтым заняткам я застаў яго. Даведаўшыся, з якой мэтай я прыехаў, Генадзь Сцяпанавіч ахвотна згадзіўся дапамагчы мне. І хутка яго блакітны «Іж» імчаў нас праз вёску Нялепава ў Грыцы, да яго маці.

Па абудова банкі дарогі мільгалі новыя дамы пад гонтай, шыферам, чарапіцай. Над многімі з іх высокая ў неба ўзняліся тэлевізійныя антэны. Каля кожнага — маладыя сады.

— Гэта ў большасці дамы былых хутаран, — заўважыў Генадзь Сцяпанавіч. — Вось бачыце, — працягваў ён, паказваючы ў бок адзінокага дрэва, дзе, азіраючыся навокал, стаюць у гняздзе бусел. — Глядзіць і не пазнае, ці не заблудзіўся. Не ведае, што гаспадар змяніў гняздо.

Вось і Грыцы. Матацыкл спыніўся ў цэнтры вёскі.

— Мой дом з правага боку. Пасярэдзіне, пад ліпамі і бярозай, — хата маці, а з другога боку жыве брат.

Соф'я Іосіфаўна была дома. Яна вельмі ўзрадавалася вестцы ад брата.

— Даўно я не атрымлівала ад яго пісем. Ужо думала, што здарылася. Пісаў, што часта хварэе.

Пытаюся, як жыццё.

— Я ўжо не працую, — адказвае Соф'я Іосіфаўна, — атрымліваю ад калгаса пен-

сію. Сыны жывуць побач, калі што трэба па гаспадарцы — дапамогуць. А калі надакутыць у Грыцах, паеду пагасцяваць да малодшага — Мікалая (ён жыве ў Пагарэльцах і працуе на чыгунцы) або да дачкі ў Мінск. Брат, мабыць, добра памятае тыя хаты, у якіх мы калісьці жылі. Не было не толькі электрычнасці, а нават падлогі. Тут жа ў хаце стаяла карова, свінні, пад печку жылі куры. Ну, а зараз — самі бачыце. І хаты на тры пакоі, і мэбля ў іх добрая. Калісьці было — хто меў ровар, то багачом лічылі, а цяпер ён у кожным доме, а ў некаторых аж па два. Ды што ровары! Матацыклы праз хату.

Па дарозе да праўлення калгаса, за вёскай Нялепава, убачылі газік старшыні. Сам Аляксандр Аўрамавіч гутарыў аб нечым з трактарыстам.

— Яшчэ адзін след мінулага зааралі, — абярнуўшыся да нас, сказаў старшыня. — Усё менш і менш застаецца сцяжка да хутароў.

З кожным заходам трактара цяжее поле. Яно разліваецца ў шырыню круг за кругам.

— Любата глядзець, калі працуе Іван Булатыя, — гаворыць Аляксандр Аўрамавіч. — Што ні даручы, зробіць па-майстэрску.

Размова сама сабой пайшла аб людзях. Аляксандр Аўрамавіч называў дзесяткі імён, якімі ганарыцца калгас: гэта даяркі Станіслава Гаўдур і Марыя Цыуля, токар рамонтнай майстэрні Міхаіл Камко, механізатары Уладзімір Булатыя, Віктар і Антон Пятроўскія, Уладзімір Лукашэвіч і іншыя.

Калгас «Беларусь» быў створан у 1949 годзе. Цяж-

кія былі тыя пасляваенныя часы. Але з кожным годам жыццё наладжвалася. Дзяржава дапамагала тэхнікай, угнаеннямі, насеннем. Усё часцей сталі гуляць на вёсцы наваселлі. Пайшлі на калгасную пенсію першыя ветэраны. Па пудзёўках калгаса паехалі ў дамы адпачынку і санаторыі сельскія працаўнікі. З'явіліся свае інжынеры, апрамомы, заатэхнікі, бухгалтары, эканамісты, механікі, электрыкі і іншыя спецыялісты.

Пытаюся ў сялян, што яны думалі аб сённяшнім жыцці.

— Як жывём? — перапытвае Адам Адамавіч Адамовіч. — Усе мае дзеці вывучыліся, а іх ні многа, ні мала — 11 чалавек. Дачка закончыла эканамічны інстытут. Астатнія таксама атрымалі вышэйшую адукацыю, жывуць і працуюць у Мінску. У доме ёсць усё, што трэба. Не, не магу ні на што скардзіцца. Хіба на гады, што так хутка лдуць.

Аб расце дабрабыту сельскіх працаўнікоў яскрава сведчыць і асартымент тавараў у сельмагах: тэлевізары, пральныя машыны, радыёпрыёмнікі, матацыклы, дываны, розная мэбля.

У калгасе ёсць клуб, бібліятэка. Два-тры разы ў тыдзень паказваюць кінафільмы. Але гэта ўжо не задавальняе людзей. Яны хочучь часцей бачыць у сябе сталічных артыстаў, слухаць разнастайныя лекцыі. Для гэтага патрэбна большае памяшканне, і праўленне калгаса плануе ў бліжэйшы час пабудоваць дом культуры.

Вось так жывуць сёння Грыцы — адна з тысяч вёсак беларускай зямлі.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

«Я ВЯРНУСЯ ДА ЦЯБЕ, РАСІЯ»

Гэта адбылося дзесяць гадоў назад. У руінах лагера смерці Заксенхаўзен нямецкія рабочыя знайшлі бланк. Старонкі яго былі спісаны вершамі. Над некаторымі з іх аўтар праставіў даты. Вось што ён напісаў 7 лістапада сорок чацвёртага года:

Сегодня не могу я быть с самим собой,
Сегодня день — таких в году немного.
Я с гордо поднятою головой
Иду навстречу бурям
и тревогам...
А вась гэта ён занёс у бланк 26 студзеня сорок пятага года:
Я за высокою лагерной стеной
С друзьями тайно радость разделяю.
Она придет... Мы встретимся с весной,
Испьем волнующую прелесть мая.

Подпісу пад гэтымі вершамі не было. Невядомы паэт з глыбокай верай усклікаў: «Я вярнуся да цябе, Расія!»... Журналісты і былыя вязні фашысцкіх лагераў смерці з розных краін Еўропы прынялі ўдзел у пошуках чалавека, які пісаў гэтыя вершы. Пошук гэты працягваецца і цяпер. Пакуль можна толькі меркаваць, што паэт-вязень зашыфраваў сваё імя ў

акравершы: Пархоменка Антон... У гэтым вершы паэт упамінае горад Рэчыцу...

Расказам аб гэтай здзіўляючай, глыбока хвалючай знаходцы і пачынаецца новы дакументальны фільм «Я вярнуся да цябе, Расія», які па ўласнаму сцэнарыю рэжысёр Барыс Рычкоў паставіў на Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў. У карціне ён шырока выкарыстаў малюнкi мастака Аляксандра Смальянінава, былога вязня фашысцкіх лагераў, які паказаў жудасныя «будні» гэтых камбінатаў смерці. Аўтар фільма ставіць перад сабой дастаткова ясную і высакародную задачу — паказаць стойкасць і мужнасць савецкага чалавека, яго вернасць Радзіме, якую не могуць пахістаць ніякія выпрабаванні.

На экране — невялікі беларускі гарадок на крутым беразе Дняпра. Гэта тая самая Рэчыца, аб якой пісаў паэт. Глыбокія раны нанесла гораду вайна: пяць тысяч трыста савецкіх грамадзян былі забіты тут фашысцкімі захопнікамі, у тым ліку — спалены жывымі сто семдзесят дзевяць. Тысяча дзевяцьсот сорок савецкіх грамадзян угнаны ў фашысцкае рабства.

Ля помніка-танка стаяць дзеці. Голас за кадрам: «Дзесяць Герояў Савецкага Саюза дала Рэчыца... Няма сярод іх Антона Пархоменкі. Але цяпер кожны ведае тут гэта імя. Яно стала легендай...»

Зноў аб'ектыў кінакамеры слізгае па радах калючага лагернага дроту, па пад-

слепаватых вокнах баракаў, па шыбеніцах... Тут, у няволі, знясіленыя, безабаронныя людзі змагаліся, як маглі. Адзінай зброяй іх была нянавісць да катаў і любоў да Радзімы. З барака ў барак перадаваліся вершы лагэрных паэтаў. Гэтыя радкі былі святлом у начы...

Аўтар фільма сярод былых вязняў знайшоў лагэрных паэтаў, якія сваімі вершамі і сваім лёсам падобны на аўтара вершаў з таго бланката. Экран дае нам магчымасць сустрэцца з імі.

Адзін з іх — Васіль Ягоравіч Юдзін, настаўнік з пасёлка Былбасаўка Данецкай вобласці. Ён успамінае пра свайго таварыша па лагеры палітрука Шаўцова, які з гестапаўскага засценка, сабраўшы апошнія сілы, пракрычаў заповітнае слова—Расія... Тады Васіль Юдзін і напісаў радкі — «Я вярнуся к тебе, мая Расія. Толькі ты ўймеш мою печаль...» Як падобны яны на радкі вершаў невядомага паэта з Заксенхаўзена, дзе да апошняга часу зямля белая ад попелу ля руін крэматорыя.

Нямногім удалося вырвацца з пекла фашысцкіх лагераў смерці. Сярод іх быў Рыгор Іванавіч Люшнін, таксама былы лагэрны паэт. Яго хвалючы расказ кінематаграфісты запісалі на плёнку, і ён гучыць з экрана.

— Пасля трэціх уцёкаў мы апынуліся зноў у камеры, — гаворыць Рыгор Люш-

нін. — Па размовах маіх сяброў я зразумеў, што будуць рыхтавацца новыя ўцёкі. Мне захацелася пра гэта напісаць вершы. Але паперы і алоўка не было. Былі голыя сцены камеры. Узлазчы на нары, я раптам заўважыў пагнуты цвік. Мне захацелася выцягнуць яго і напісаць на дошках нар першыя радкі гэтага верша:

Я вернусь к тебе, Россия!
Я вернусь в твою семью,
Но пока штыки стальные
В грудь направлены мою...
Через все преграды вражьи
Я вернусь в родимый край.

Воля і надзея заўсёды жылі ў сэрцах Рыгора Люшніна і яго сяброў, з якімі ў няволі звёў яго лёс. І здарылася так, што пятыя ўцёкі ўсё ж былі ўдалымі...

Тры чалавекі ў розных лагерах смерці склалі адзін і той жа радок — «Я вярнуся да цябе, Расія...», і тысячы вязняў тады паўтаралі гэтыя словы як клятву, яны дапамагалі ім выстаяць.

Дакументальная стужка «Я вярнуся да цябе, Расія», створаная рэжысёрам Барысам Рычковым і апэратарам Уладзімірам Цытронам, успрымаецца як хвалючая кінапаэма аб стойкасці духу савецкага чалавека, аб яго душэўнай прыгажосці, аб яго беззапаветнай любові да свайго Бацькаўшчыны.

М. ТАТАРЫНАУ.
(АДН).

У 118 КРАІН СВЕТУ

У хуткім часе нашы замежныя сябры ў 118 краінах свету атрымаюць маляўніча аформлены красавіцкі нумар часопіса «Культура і жыццё», які выдаецца Саюзам савецкіх таварыстваў дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі на рускай, англійскай, іспанскай, французскай, нямецкай мовах, і будзе мець магчымасць пазнаёміцца з рознымі матэрыяламі аб жыцці і працы беларускага народа, аб дасяг-

неннях працоўных рэспублікі ў галіне развіцця народнай гаспадаркі, навукі і культуры. У часопісе апублікавана гутарка са Старшынёй Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёвым. У ёй гаворыцца аб тым, што найбольш характэрна для Беларусі і яе народа, аб удзеле беларусаў у Вялікай Айчыннай вайне, аб хуткім развіцці эканомікі і культуры рэспублікі ў пасляваенны перыяд, аб удзеле

грамадзян у кіраванні рэспублікай, аб рабоце Беларускай ССР у міжнародных арганізацыях, аб планах на будучае, аб тым, як звязаны дасягненні народнай гаспадаркі і культуры рэспублікі з лёсам асобных людзей.

Аб культурных і дружалюбных сувязях паміж Беларуссю і замежнымі краінамі раскажа старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і

культурнай сувязі з замежнымі краінамі В. Смірноў у артыкуле «Мы хочам з вамі сябраваць». Цяпер Беларускае таварыства дружбы падтрымлівае сувязі з 271 грамадскай і культурнай арганізацыяй за рубяжом, а таксама з многімі асобнымі грамадзянамі ў 53 краінах свету.

У артыкулах, нарысах і замалёўках «Культурнае жыццё рэспублікі», «У Палацы культуры Мінскага транктарнага завода», «Музей гераічнай гісторыі», «Мы прыходзім у крэпасць», «Народная бібліятэка», «Кампазітар Яў-

ген Глебаў», «Графік Арлен Кашкурэвіч», «Галоўны Інтэрэс жыцця», «Проста талент», «Белавеская пушча» падрабязна расказваецца аб развіцці беларускай культуры, аб гераічнай барацьбе беларускага народа ў гады гітлераўскай акупацыі, аб рэдкіх жывёлінах, якія жывуць у запаведніку.

І. КАШЧЭУ.

Тры старонкі з легенды

[Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20].

— Ага,—Надзя хуценька пасунулася да стала, зняла з плячэй торбачку.

Тым часам жанчына ссунула з краю стала абрус, паклала некалькі лустак хлеба, драўляную лыжку, пачала даставаць з печы чыгун.

Надзя сядзела ціха, глядзела на падвойныя вокны, на гронкі рабіны, акуратна пакладзеныя на вату паміж рамамі.

Жанчына прынесла гліняную міску з капустай. Над міскай падымалася духмяная пара. У капусце густа плавалі свечкі ад сала, і Надзя, не чакаючы запышэння, узнялася за лыжку. Пакуль яна сёрбала, мужчына скруціў сабе цыгарку, прагна зацягнуўся.

— Разялася партызан гэтых, як вашэй у голад. Дзяцей сіраццяць...

Жонка нясмела глянула на яго, ціха ўставіла:

— Дык і немцы ж таксама.

— А цябе ніхто не пытае! — павысіў голас мужчына. — Не бабскай галавой тут рашаць.

Надзя даела капусту, падзякавала, узнялася з-за стала. Гаспадыня адразу ж кінулася прыбіраць посуд.

— Бацька твой багаты быў? — звярнуўся да Надзі мужчына.

— Ага,—Надзя ажывілася.— Зайздросцілі ўсе.

— Ясна, — мужчына павярнуўся да жонкі, нібы хацеў сказаць—а я хіба не пра гэта?—Старастам, кажаш, быў?

— Ага. Паставілі. Дык ён і рабіў, што скажучы...

— А далёку ты?

— Ды не дужа. З-пад Езярышча.

— Недалёка,—мужчына спхмурнеў.—Так і да нас дэбаруца.

Надзя з наіўным выглядам пацікавілася:

— А што, у вас партызан няма?

— Каб жа не было. Ёсць.

Дзе лес, там і яны. Толькі да нас не сунуцца.

— Бацца?

— Пабаішся. У нас гарнізон.

Ды не абы-які. Мінамёты, гарматы нават.—Ён гаварыў пра гэта радасна, з гонарам нават, нібы пра выгадаванага жарабка ці пятнаццаціпудовага парсюка.—Пасты вакол...

Надзя закінула за спіну торбачку.

— Ну, бывайце... Дзякую вам...

Жанчына сунула ёй лусту хлеба, папярэдзіла:

— У канцы вёскі камендатура, штаб. Туды не ідзі — затрымаць могуць.

Яна правяла дзяўчынку да сцянец, ласкава пагладзіла плечы, уздыхнула. Надзя борздзенька пераступіла парог.

«Ну, гэту хату я запамню,—паабяцала яна.—Пару лімонак не пашкадую. Увесь дабрабыт — на вецер, з агнём... Куркуль пракляты...!»

Перад самай ноччу Надзя выйшла з Балбекаў, звярнула з дарогі, трохі пахадзіла па лесе і рушыла ў атрад. Сваёй чэпкай разведчыцкай памяццю яна запамніла ўсё: кулямёты на ўскрайку вёскі і гарматы, скваную за пуняй, і мінамёты ў двары караўльнага памяшкання. Пералічыла яна фашыстаў, што таўкліся каля штаба, і паліцаў, што швэндаліся па вуліцы.

У штабе атрада яе ўважліва выслухалі. Скуматаў удакладніў, колькі хат у Балбеках, ці бачыла яна аўтамабілі ў вёсцы. Надзя адказвала ўпэўнена, падрабязна, і Дз'ячкоў пахваліў:

— Малайчына, Багданава! Справу сваю ведаеш.

Надзя зачыраванелася ад радасці. «Ну вось,—хацелася ёй сказаць,—а вы мяне не хацелі браць на заданні». Радасная, выйшла яна са штаба, пабегла да разведчыкаў, жартавала, смяялася. І здавалася ёй, што ўсе глядзяць на яе з павагай, нават з зайздрасцю, бо яна зноў стала роўнай з усімі, а можа нават і лепшай, смялейшай за іншых. Не кожнаму ж даручыш ісці ў разведку, не кожнаму Дз'ячкоў скажа: «Малайчына!» І Скуматаў быў задаволены. Яна бачыла, як ён пераглядваўся з камандзірам, як падкрэсліваў у бланкоце некаторыя лічбы...

Радасны настрой сапсаваў ёй начальнік разведкі Слесарэнка, высокі кучаравы украінец. Заўсёды спакойны, негаваркі, ён прыкрыкнуў на яе:

— А ну, спаць!.. Тут не дзіцячы сад!..

Надзя пакрыўджана зашылася ў куток. На душы стала прыкра. Усё ж яе не лічаць за роўную. «Дзіцячы сад...» Хіба яна вінаватая, што ёй не дваццаць, не трыццаць? А ваяваць яна ўмее. І няма чаго напамінаць пра гады. Сама ведае. Толькі не ў гадах справа. Па-

лёгка яна не просіць. Наадварот.

Словы Слесарэнка здаліся Надзі знявагай, яна ўжо сабралася сказаць яму пра гэта, але не паспела: яе змарыў сон. А калі прачнулася, крыўда прайшла і помнілася толькі пахвала камандзіра ды ўчарашня радасць.

Апоўдні аб'явілі, што ноччу атрад выступае на разгром гарнізона ў Балбеках, і ўсе заварушыліся, пачалі правяраць зброю, ладзіць боты і валёнкі. Настрой ва ўсіх стаў прыўзняты, невядомасць хуткага бою надавала бадзёрасці і адчаю. Надзя хадзіла між партызан героем. Тыя, хто ніколі не быў у Балбеках, распыталі ў яе, што гэта за вёска, ці далёка ад яе лес, ці многа там немцаў.

Вечарам, перад самым выступленнем, разведчыкаў выклікаў Дз'ячкоў.

— Вы пойдзеце наперадзе,—сказаў ён.—Задача такая. Непрыкметна прабрацца ў вёску, закідаць гранатамі штаб і караўльнае памяшканне, узяць паніку. Па сігналу вашай ракеты з лесу падымаюцца асноўныя сілы... Для гэтага разбіваецца на дзве групы. Яўсееў і Шамкоў...

Разведчыкі выцягнуліся «смірна».

— За вамі караўльнае. Слесарэнка і Багданава—штаб... Галоўнае—зрабіць усё хутка. Ад вас залежыць многае, а можа і ўсё. Так што не падкачайце...

Больш ён не сказаў ні слова, але чамусьці яшчэ раз уважліва аглядзеў усіх і кіўнуў галавой—«усё!».

Слесарэнка няўмела лягнуў па плячы Надзю, паспрабаваў жартаваць:

— Ну, памочнічак, усё ясна?

— Ясна! — гукнула Надзя.— Будзе выканана.

— Ну, глядзі!.. — Слесарэнка нахмурыўся.—Ад нас, чула, усё залежыць. Так што слухайце старэйшых...

«Зноў пачынаецца, — паморшчылася Надзя.—Зараз скажа, што я малая, што многае не разумею, што вопыту няма...» Але Слесарэнка пайшоў.

Слесарэнку ў атрадзе любілі. Быў ён чалавекам прыкметным. Амаль двухметравага росту, спакойны, чарнявы, ён быў смелы і рашучы ў баі. Перад самай вайной ён чакаў дэмабілізацыі, збіраўся на сваю родную Украіну. Але вайна перакрэсліла ўсе яго планы. Давялося з баямі адступаць, а потым, выбіраючыся з акружэння, астацца на Віцебшчыне і пайсці ў партызаны. У разведцы ён быў незвычайна храбрасць шчасліва спалучалася з разважнасцю і цвярозым разлікам.

[Працяг будзе].

ВЕЧНА МАЛАДОЕ СЭРЦА

ДА 85-ГОДДЗЯ
З ДНЯ
НАРАДЖЭННЯ
ЯНКІ МАЎРА

...Над сіняй затокай Чорнага мора цудоўна свеціць гарачае ліпеньскае сонца. Берагам у шырокім белым капелюшы ідзе Янка Маўр. Ён углядаецца ў рознакаляровыя каменчыкі. Марскія хвалі час ад часу з шаленствам кідаюцца пад ногі. Вось яны выкінулі вялізнага краба. Псьменнік падмае яго, разглядае з усіх бакоў, нібы хоча распытаць пра нязнанай глыбіні і таямніцы. Гурт хланчукоў акружыў Івана Міхайлавіча. Усе адышлі на прыбярэжную галку, уселіся. І пачалася цікавая гутарка.

Янка Маўр перанёс хланчукоў у далёкае мінулае, у далёкія стагоддзі, ажывіў акалічнасці, прымусіў закіпець гейзеры, грозна бушаваць вулканы.

На працягу месяца ў Нактэбэльскім доме творчасці Саюза пісьменнікаў я штодзённа сустракаўся з Янкам Маўрам. Кожную раніцу ён крочыў з пукам газет па ўзбярэжжы, днём сядзеў у засені дрэў, любіў пагутарыць і паспрацацца са сваімі калегамі.

Іван Міхайлавіч Фёдараў (Янка Маўр) нарадзіўся ў партывым горадзе Ліпая (Лібава) 11 мая 1883 года. Маленькаму хлопчыку рэдка даводзілася бачыць мора, сям'я жыла ў цёмным засмечаным закутку. Але яно вабіла яго да сябе, зачароўвала сваёй суровай прыгажосцю. І ў далейшым пісьменнік яркімі фарбамі мастацкага слова не раз паказаў гэта мора ў сваіх творах.

Ад непасільнай працы рана памёр бацька пісьменніка. Маці за апошнія грошы, заробленыя крывавымі мазалямі, вучыла сына. У 1899 годзе ён паступае ў Папявежскую настаўніцкую семінарыю, а незадоўга да сканчэння, у 1903 годзе, быў выключаны з яе за ўдзел у рэвалюцыйным гуртку. Ён здае экзамен экстэрнам і працуе настаўнікам у Літве, а пасля ў Беларусі на Барысаўшчыне.

У 1906 годзе Янка Маўр прымае ўдзел у нелегальным настаўніцкім з'ездзе. За гэта ён быў зволнены з пасады і ўзяты пад нагляд паліцыі. У 1911 годзе яму ўдалося атрымаць пасаду настаўніка гісторыі і географіі ў Мінскай прыватнай гандлёвай школе. І да Вялікага Кастрычніка, і пасля яго Я. Маўр прымаў актыўны ўдзел у арганізацыі настаўніцкіх прафсаюзаў.

У 1923 годзе Я. Маўр друкуе свае першыя творы ў газеце «Савецкая Беларусь», а затым у ленинградскім часопісе «Бегемот». У 1925 годзе ў часопісе «Беларускі півнер» змяшчаецца апавесць «Чалавек ідзе». Гэты твор робіць пісьменніка шырока вядомым. У далейшым з'яўляюцца новыя апавесці і раманы — «У краіне райскай птушкі», «Сын вады», «Амок», «Палескія рабінзоны», «Аповесць будучых дзён», «ТВТ», біяграфічная апавесць «Шлях з цемры».

Творы пісьменніка неаднаразова перавыдаваліся, паасобна і ў перакладах на рускую, украінскую, польскую, чэшскую, англійскую, кітайскую і іншыя мовы.

Янка Маўр шмат напісаў памфлетаў і фельетонаў, апрача таго, навукова-фантастычную апавесць «Фантабиль прафесара Цылякоўскага».

85-гадовы пісьменнік-камуіст па сённяшні дзень выступае часта па радыё, у школах і рабочых клубах, вядзе перапіску з чытачамі. На яго рабочым стане можна ўбачыць цікавую калекцыю марскіх каменчыкаў, грудок янтару з акамянелай мушкай, якой, пэўна, набярэцца больш за мільён год. І стос рукапісаў. У гэтых рукапісах — любоў да жыцця і людзей, у іх трапяткое і вечна маладое сэрца пісьменніка.

С. ШУШКЕВІЧ.

«ПАЎЛІНКА»

Ля Ракецаў, на зямлі лужыцкіх сербаў, стаіць помнік-абеліск. На ім высечаны словы: «З вашых магіл, славіне, паўстане разбітае сербства. Шчырая ўдзячнасць вам наша і вечны ўспамін». Словы ўзяты з верша сербалужыцкага паэта Міхаіла Наўкі. Гэты помнік паставілі маладыя лужычане ў 1946 годзе, удзячныя за вяртанне жыцця лужыцкім сербам — самаму маленькаму ва ўсёй вялікай сям'і славянскіх народаў.

Даўным-даўно, у 990 годзе, калі пад страшным націскам нямецкіх феодалаў рухнулі апошнія цвярдныя славян паміж Одэрам і Эльбай, апушчлася ноч на зямлю лужыцкіх сербаў, ноч, якая трывала амаль тысячу гадоў. І толькі майскай раніцай 1945 года тут зноў узышло сонца свабоды, роўнасці, жыцця.

Гэта была вясна трывогі і вялікіх надзей лужычан. З усходу Імкліва каліся грывотны вал фронту, ішло збаўненне. А ў Будышыне, Ка-

менцы, Ваерацах, Панчыцах і іншых гарадах і вёсках шалелі фашысты, выганялі людзей у беганства, на захад, руйнавалі помнікі культуры, будынкі, масты. Ад рук гітлераўскіх варвараў рухнуў слаўны Сербскі дом у Будышыне.

Крывавыя бітвы разгарнуліся ў ваколіцах Будышына, ля Малога Велькава. На дапамогу асаджанаму Берліну з Чэхаславакіі спяшаліся гітлераўскія войскі. Савецкая Армія і часці Войска Польскага перагародзілі ім дарогу, у цяжкіх, крывавых баях зламалі націск ворага, знішчылі яго.

У самым цэнтры Будышына (ням. Баўцэн) пад засенню дрэў — рады магіл і помнікаў на іх. Тут спачываюць савецкія салдаты і афіцэры, тыя, што прынеслі ў гэты край вызваленне. Больш як два дзесяці гадоў прайшло з таго часу, калі тут прагрымеў развітальны салют. З маладых ліпак выраслі вялікія дрэвы. Вырасла і новае пакаленне лужы-

цкіх сербаў — сёння раўнапраўных грамадзян Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Яны не ведаюць, што такое нацыянальны ўціск, тэрор, знявага за вымаўленне роднага слова. Яны святыя шануюць кветкамі і ўдзячнасцю памяць тых, хто загінуў у грозных бітвах за тое, каб сонца свабоды ўзыйшло над прасторамі паміж Влотам і Чарнабогам.

Узнямаецца заслона. На сцэне — беларуская сялянская хата, печ, ложкак, стол, лаўкі.

Так, гэта купалаўская «Паўлінка» завітала ў сербалужыцкі тэатр, перасягнуўшы Одэр і Нісу. Прышла ў Будышыне, каб зачукаць тут па-сербалужыцку ў перакладзе Кіта Лоранца і Антона Наўкі. Праўда, спектакля яшчэ няма, але ён будзе: тэатр ужо распачаў падрыхтоўку яго. Але як будзе з тымі характэрнымі рысамі дарэвалюцыйнага сялянскага побыту беларусаў, якія так удала паказаны Ян-

Самадзейныя цыркавы калектыў гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна — адзін з лепшых у рэспубліцы. Ён з вялікім поспехам выступае на сценах многіх клубаў вобласці. НА ЗДЫМКУ: паветраная гімнастка Ларыса Філіновіч на вертыкальным канале.

Many of them have to stand on tiptoe in order to write on the blackboard. Their small hands write algebraic formulas. The teacher Henrieta Mikulina, Master of Pedagogical Sciences, poses questions in an even voice. The 32 boys and girls concentrate for a few moments, and then one after the other the whole class is prepared to answer the question. The questions follow one another rapidly and one equation follows another. Sometimes it takes the class longer to figure out the answer. The teacher does not hurry the boys and girls and does not try to prompt them, for she knows that the children will find the right answers. Some start to arrange cubes and oblongs in patterns on their desks and others sit, screwing up their eyes, turning things over in their minds. But both groups usually provide the right answer. What is there in common between a slim pencil and a vase with flowers standing on the windowsill? Not every adult would readily answer that one, for it calls for abstraction. But the children in this class give the right answer—«Length».

The problems of improving schooling have been under discussion in recent years. There is a big gap between the level of

modern scientific knowledge and school curricula.

Today it is necessary that the young people, graduating from the schools, should, as the present stage of scientific and engineering progress demands it, possess not only a profound knowledge of the subjects they studied at school, but also have a broad range of vision and be able to analyse technical problems on their own. How is the school to achieve that? We'll try to answer this question.

◆ LATENT INTELLECTUAL POSSIBILITIES

In this country school studies are divided into two stages — primary education, from 1st to 4th forms, and secondary, from 5th to 10th form. The traditional concepts as to what constitutes the intellectual norms of primary-school pupils tended to limit the range of knowledge imparted to them. It was thought that up to 10 years of age they could cope only with the 3 R's. But is that really so? Maybe the children possess some latent intellectual possibilities.

Today we have schools in Moscow, Kiev, Tbilisi and other Soviet cities, which function on

an essentially new basis, in order to find the answer to this question.

We started our article by describing a maths lesson in the 1st form of an experimental school of the USSR Academy of Pedagogical Sciences in Moscow. A special section of the Institute of Psychology which studies the qualities and characteristics peculiar to children in various age groups is working at the school under the direction of Professor Daniil Elkonin and Vasily Davydov, a Master of Science.

We asked Davydov to answer some questions.

«Please, tell us what your section is working on now?»

«The main thing is the study of a new curricula on mathematics, Russian language and teaching the primary-school pupils habits of work».

«How do the curricula you are working on, differ from the existing ones?»

«The main difference is in that knowledge of broad conceptual nature takes the leading place in the experimental curricula; assimilation of this kind of knowledge by the primary-school pupils may serve as an indication that they have greater cognitive abilities than it has been usually thought. Traditional pedagogics was of the opinion that the children think in «concrete» images. But the data obtained by us gives evidence that, provided there is a definite content and conditions of teaching, it is possible to develop a high standard of ability for generalisation and

abstract thinking in the primary-school pupils and of their ability to master scientific knowledge. We are convinced that if the curricula are correctly compiled, the primary-school pupils will be able to master concepts and acquire skills usually reserved for older boys and girls».

«And how does it work out in practice?»

«Let us take maths. We introduce letter symbols from the 1st form. The children get acquainted, through letter symbols, with the concept of equality and non-equality, and learn to compose and solve equations. Great attention is given to ensuring that the children master the essentials of posing and solving problems. This trains the child to do independent analysis and to think logically. In the other forms of the primary school the children learn to compose and solve ratios, get to know mathematical terminology, learn to plan their actions and to select the optimum solutions in their mind. The introduction of algebra earlier than usual helps to close the gap between algebra and arithmetics and to improve the overall abilities for mathematical thinking in primary-school pupils».

«And how do the children absorb such unusual material?»

«The curriculum which we are studying is geared on to a child of average ability. We admit pupils to our school in the usual way, from the direct neighbourhood of the school».

«Our pupils make good progress. But that is not the most important thing. The children in

our school are divided, from the 1st form, into two classes. One works according to the experimental curricula, and the other—according to the conventional one. This allows us to do systematic research and to make comparisons of the intellectual development among them».

◆ FIRST OF ALL — THE ABILITY TO THINK LOGICALLY

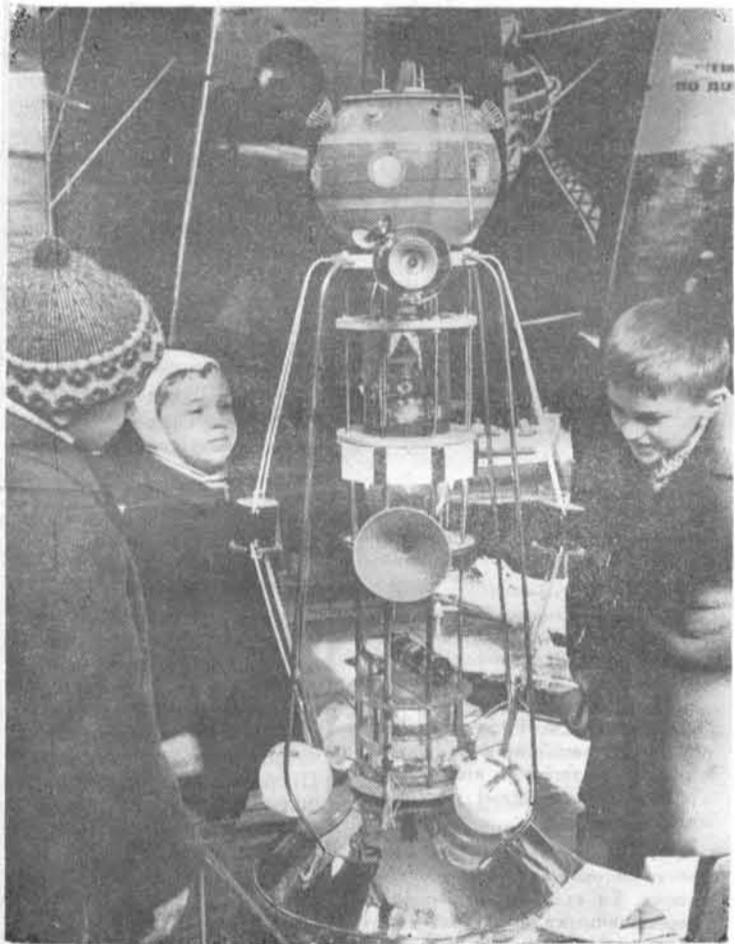
«We think that the development of the intellect is not indicated by a sum total of concrete knowledge, but by the ability to think logically and in an original manner. So we give the children special tests not connected with what they learn at the lessons. The children from the experimental classes cope with them more quickly and better».

«How are the data you have obtained, realised in practice?»

«This research is being done in the Soviet Union on a broad scale and in various directions. The laboratory of Leonid Zankov, for example, which deals with evolving new methods of teaching, has obtained a lot of interesting data. Some of the results of our research have been published in science publications both here and abroad. Some of them have been already included on the school curricula».

We left the school when lights were being put out in the classrooms. But the lights in the laboratory remained on. There the lessons held during the day were being discussed, the taped answers of the pupils analysed and plans for the future made. The experiment is going on.

G. SOROKIN.

На Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў павільёне «Юны тэхнік» дэманструецца дзеючая мадэль фронтонага зоркалёта. Яна зроблена навучэнцамі 24-й мінскай школы пад кіраўніцтвам заслужанага настаўніка БССР П. Карэнікава. НА ЗДЫМКУ: юныя масквічы аглядаюць мадэль зоркалёта.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

СУСВЕТНАЕ ПРЫЗНАННЕ

Творы Ул. І. Леніна занялі ў 1966 годзе першае ў свеце месца па колькасці іх перакладаў на замежныя мовы. Аб гэтым сведчаць даныя, якія апублікаваны ў спецыяльным даведніку ЮНЕСКА. У 1966 годзе ва ўсім свеце быў зроблены 201 пераклад твораў Ул. І. Леніна.

У лік найбольш распаўсюджаных аўтараў увайшлі таксама Л. Талстой, Ф. Дастаеўскі, А. Чэхаў, М. Горкі, М. Гоголь, А. Пушкін, І. Тургенев. З сучаснікаў адзначаюцца творы М. Шалахава — 66 перакладаў.

СССР, як зазначаецца ў даведніку, займае першае месца ў свеце па колькасці твораў нацыянальных аўтараў, якія перакладзены ў іншых краінах (3 968 твораў).

ФОРУМ ВУЧОНЫХ—ДАСЛЕДЧЫКАУ КОСМАСУ

Урачыстае адкрыццё II кангрэсу Міжнароднага камітэта па даследаванні касмічнай прасторы адбылося ў будынку федэрацыі эканамічнай арганізацыі Японіі («Кэйданрэйн»). Гэта — першы падобны форум вучоных у Азіі, у якім прымаюць удзел дэлегацыі больш 30 краін.

Савецкая дэлегацыя, якую ўзначальвае акадэмік А. Благарэваў, пазнаёміла ўдзельнікаў кангрэсу з даследаваннямі савецкіх вучоных, якія зроблены ў апошні час.

Паведамленні аб нацыянальных дасягненнях у даследаванні праблем космасу прадставілі таксама Т. Табанера (Аргенціна), Г. Такер (Аўстралія), М. Нікале (Бельгія), Ф. де Мендонса (Бразілія), Р. Бойд (Вялікабрытанія) і іншыя.

ЗА ОДЭРАМ

кам Купалам? Ці не страціць наша «Паўлінка» далёка ад роднай зямлі свой беларускі каларыт, сваё гучанне?

— Усё будзе добра, — запэўнілі мяне сербалужыцкія пісьменнікі Кшэсцяні Краўц і Юрый Краўжа. — Ваша «Паўлінка» і песні ў ёй загучаць на нашай мове як мае быць. Кансультаваць спектакль будзе Мэрчын Новак-Нехарьскі.

Вёска Нехарь. Тут стаіць невялікі, адмыслова аздоблены дом, у якім жыве выдатны, самабытны мастак і пісьменнік Новак-Нехарьскі. Я добра ведаю яго нарысы пра Беларусь «Праз балоты і багну» і «Паліванне на ваўкоў», якія ён напісаў яшчэ ў канцы дваццатых гадоў. З вялікім майстарствам і праўдзівасцю пісьменнік-мастак паказвае край туманаў, гаротнае жыццё палешукоў у час панавання буржуазнай Польшчы, іх адарванасць ад свету, забавоны, піша пра «чаравікі з лавы» — лапці, гэты паўсядзён-

ны абутак беларускіх сялян на Палессі ў мінулым.

Цікавая, шчырая гутарка з Новакам-Нехарьскім у яго хаце.

— А дзе вы бывалі ў Беларусі, у якіх мясцінах?

— Непадалеку ад Стольна. Там над Гарыню стаіць вёска Манькавічы. Сорак гадоў ужо, як быў там, а яшчэ хаваю памятку адтуль. Прынясі, калі ласка, пакажы гасцям, — сказаў ён жонцы.

Кабета выйшла ў другі пакой і неўзабаве вярнулася, трымаючы ў руках... лапці. Счарнелыя ад часу, ссохлыя лазовыя лапці.

— Ці ведаеце, якое наша Палессе цяпер?

— Дзіва што! — усклікнуў Мэрчын Новак-Нехарьскі. — Там асушаны балоты, жыта і пшаніца, цукровыя буракі і авёс растуць на іх. А ў былым панскім маёнтку ў Манькавічах — дом адпачынку для састарэлых калгаснікаў. — Ён дастаў з лапці кнігу, паклаў на стол. Гэта была «Белоруссия», кніга з серыі «Советский Со-

юз». — Купіў у Дрэздэне. А наогул, цікаўлюся, чытаю ўсё, што сустраю пра Беларусь. Вачу, што жыццё там цяпер зусім не тое, якое было калісьці.

Яшчэ адна сустрэча — добрая, шчырая, сяброўская. Высокі, бялявы юнак — вучань Мала-Велькаўскай школы Пётр Кораньк, сустрэўшыся са мной у вёсцы Гаслаў, папрасіў:

— Прыедзьце да нас у школу. Нас вельмі цікавіць Беларусь. Заадно паглядзіце, як мы жывём, вучымся. ...У невялікім пакоі — поўна дзяўчат і юнакоў. Пісьменнік і журналіст, рэдактар часопіса «Пломё» Кшэсцяні Краўц, які летася з групай моладзі наведваў Беларусь, расказвае пра сваё ўражанні. А затым — пытанні вучняў: якія з выгляду гарады Беларусі, як змагаліся беларускія партызаны супраць гітлераўцаў, якая нацыянальная вопратка беларусаў, якія ў іх народныя песні. Самому не давялося спяваць — вы-

ручылі грамафонныя пласцінкі. Затое сербалужыцкія песні моладзь прадманструвала сама. Так і чарваліся беларуская «Люблю наш край» і сербская «Блакiтныя горы, я ведаю вас», «Лявоніха» і «Янк ля гаю арэ...»

Мне падарылі невялікую кніжачку, «Песню сяброўства» — зборнік вершаў сербалужыцкіх, савецкіх і нямецкіх паэтаў. Яна выйшла да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка. У зборніку ёсць вершы, прысвечаныя Беларусі, яе людзям.

«Так, па Мінску мусіш ісці ты з душою Янкi Купалы або Гандрыя Зэйлера, каб спаткацца з душою Мінска: з людзьмі», — піша паэт Кіта Лоранц, які некалькі гадоў назад гасціў у нашай сталіцы. Быў тут упершыню. Зачараваны, ён хадзіў па вуліцах і плошчах Мінска, наведваў тэатр, дзе ў той час ішла наша барвістая песнямі і танцамі, ігрою выдатных майстроў сцэны «Паўлінка». Гэта паездка па-

кінула глыбокі след у сэрцы паэта.

Янка Купала і Гандрыя Зэйлер — два класікі: адзін — беларускай, другі — сербалужыцкай літаратур. Паэт не выпадкова паставіў гэтыя два імёны ў сузор'е братэрства — кожны з іх нёс паходню святла, навуку, культуры свайму народу, абуджаў у ім добрыя, высакародныя імкненні жыць і змагацца ў імя будучыні, займаць пачэсны пасады між іншых народаў.

На ўсім працягу ад вышніх Чарнабога да нізінных, парэзаных мноствам рукавоў Шпрэвыя Блотаў квітнее новае жыццё, жыццё, якое сюды прынеслі ў майскія дні 1945 года воіны Савецкай Арміі. На тых загонах, дзе калісьці «крыўда адвечная спела», сёння мірна працуюць лужыцкі серб і немец — свабодныя, раўнапраўныя грамадзяне першай у гісторыі дэмакратычнай, міралюбівай германскай дзяржавы, краіны, якая будзе сацыялізмам. А. ТРАЯНОЎСКІ.

У ГРОДЗЕНСКИМ ЗАПАРКУ

кожным годам павялічваецца. Ахова зубра мае не толькі навуковае, але і гаспадарчае значэнне. Адзін зубр дае паўтоны мяса і чатыры кілаграмы воўны. А са шкуры маладых жывёлін можна зрабіць добрую футру.

Леопард, рысь, алень, высакеродныя і паўночныя, лось, які, вярблюд, зебра, антылопа, малыя, воўк, янот, блакітны пясец, нутрыя, кракадзілы, чарапахі — каля 800 жывёлін 138 відаў жывуць у Гродзенскім запарку. Асабліва багата прадстаўлены птушкі. Ганарліва выгнуўшы шыю, плаваюць прыгажуні-лебедзі; выцягаюць свае доўгія дзюбы ружовыя пеліканы; проста паміж наведвальнікамі крочаць белыя буслы; распускаюць карункавыя хвасты залацістыя і сярэбраныя фазаны; квокчуць карлікавыя куры бентамікі; пырхаюць, нібы дзівосныя матылі, гіяцынтавыя папугаі; рвуць кіпцюрамі мяса велізарныя белгаловыя сіпы; у задуменні аглядаюць наваколле страусы эму, птушкі, якія не ўмеюць лятаць. Страус эму можа служыць узорам бацькоўскай адданасці і мужчынскай вернасці. Не самка, а самец выседжвае яйкі. На працягу 52 дзён ён не ўстае з гнязда і не прымае ежы.

Невялікі па памерах Гродзенскі запарк вабіць сваёй, калі можна сказаць, утульнасцю, нейкай проста дамашняй абстаноўкай. Работнікі запарка не толькі добра даглядаюць звароў, яны шчыра любяць іх. Трэба паслухаць, з якой гордасцю гаворыць дырэктар Анастасія Малышава аб тым, што амаль усе жыхары запарка вышэй сярэдняй укармленасці, што яны зусім рэдка хварэюць і жывуць значна даўжэй, чым на волі. Любоў да жывёлін... Яна дасталася гэтым энтузістам у спадчыну ад чалавека, якому абавязана Гродна сваім пакуль што адзіным у рэспубліцы запаркам.

Ян Каханойскі выкладаў біялогію ў гімназіі імя Адама Міцкевіча. Гэта быў чалавек, улюбёны ў прыроду. У аранжарэі, якую ён аднавіў разам са сваімі вучнямі, было сабрано каля 1 500 відаў раслін.

зварнуўся да тых, хто, як ён, любіў жывёлін і расліны.

Было створана Таварыства аматараў прыроды. На ўзносы яго членаў можна было не толькі карміць тых жывёлін, што ўжо жылі ў школе, але набываць новых. Толькі куды іх змясціць? І вось нястэмны энтузіяст звартаецца ў магістрат з просьбай даць невялікі ўчастак пад будучы запарк. Яму пайшлі насустрач: выдзелілі чатыры гектары нікому не патрэбнага велатрэка. На гэтым дапамога ўлад скончылася.

Работа, якую трэба было зрабіць, каб цэментаваны велатрэк стаў прыдатным для жыхарства звароў, была не пад сілу Яну Каханойскаму і яго вучням. Зноў выручылі аматары прыроды. Так у 1927 годзе ў Гродна быў створаны запарк. Зразумела, на сродкі, сабраныя шляхам ахвяраванняў, многае зрабіць было немагчыма.

У 1939 годзе, пасля ўз'яднання былой Заходняй Беларусі ў адзінай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы, запарк быў узяты на поўнае ўтрыманне дзяржавы. Дастат-

ковая колькасць сродкаў дазволіла пашырыць яго, набыць новыя экспанаты. К 1941 году ў ім налічвалася каля 400 звароў і птушак.

Вайна прынесла гора і смерць не толькі людзям, але і жывёлінам. Каханойскі кінуўся ратаваць сваіх любімцаў, але што можна было зрабіць, калі па вуліцах Гродна ўжо грукаталі фашысцкія танкі. Ян Каханойскі загінуў: яго разам з іншымі патрыётамі расстралялі акупанты.

Скончылася вайна. Зноў гасцінна расчыніліся вароты запарка. Ён стаў любімым месцам адпачынку гродзенцаў — і дзяцей, і дарослых. Тут вядзецца і значная навуковая работа: выводзяцца новыя пароды жывёлін, ставяцца вопыты па акліматызацыі, рэакліматызацыі і прыручэнню звароў. А наперадзе вялікія планы. Запарку ўжо цесна на чатырох гектарах, адважаных калісьці імям Каханойскім у гарадскім улад. Мяркуюцца перавесці ўсіх яго жыхароў на другое месца, дзе будуць пабудаваны для іх новыя прасторныя і зручныя памяшканні.

Т. РЭУТОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: жыхары Гродзенскага запарка.

Фота В. ДУБІНКІ.

ХТО можа з'есці за адзін дзень 20 кілаграмаў сена, паўпуда хлеба, столькі ж воструб'я, тры кілаграмы яблык, а ў дадатак яшчэ такія прысмакі, як цыбуля, соль, крэйда і дрожджы—усяго 35 кілаграмаў? На гэта пытанне, не задумваючыся, адкажа любы гродзенскі малы: «Вядома, наш слон». А калі ў таго ж малага спытаць, куды ён хацеў бы пайсці ў нядзелю, ён, таксама не задумваючыся, скажа: «У запарк».

Гродзенскі запарк — самае папулярнае месца ў дзетвары горада, а слон Сурак — яе любімец. Для доміка Сурака — а ён, як прыма, займае цэлы дом — тоўпяцца наведвальнікі. Вось ён знайшоў ладны каменьчык і пачынае гуляць з ім, як малы: падштурхне хобатам,

іх сяброў — яму сёлета спаўняецца толькі 12 год.

А калі служыцель налівае ваду ў спецыяльны басейн і Сурак пачынае купацца, тут ужо дзяцей не адцягне ад слана. Нават бацькі, забывшыся пра свой узрост, стараюцца бліжэй падацца да агарожы. Слану толькі тое і трэба. Хвіліна — і зазьяўшыся бацька застаецца без капелюша, а волат-гарэза спакойна адпраўляе сабе ў рот чарговы капялюш. На яго рахунку ўжо некалькі дзесяткаў галаўных убораў.

Другое месца па папулярнасці ў запарку займаюць мядзведзі. Сёлета ў бурай мядзведзіцы двое маленькіх. Яны ўважліва назіраюць за маці. А тая, стаўшы на заднія лапы, перавальваецца з нагі на нагу — выконвае традыцыйны мядзведжы танец. Ганарар не прымушае сябе доўга чакаць: у клетку ляцяць цукеркі. Мядзведзіца сумленна дзеліцца імі са сваімі бурымі дзеткамі.

Акрамя бурага, у запарку ёсць яшчэ гімалайскія і белыя мядзведзі. Асабліва прыгожы велізарны белы мядзведзь. Такага буйнога экзэмпляра няма ні ў адным запарку краіны.

Трое тыгранят нарадзілася сёлета ў Акбара і Лады. З'явіліся малыя і ў лівіным сямействе. А калі бацька, як мірна, па-сяброўску жывуць у адной клетцы лвіца Сільва і сабачка Альфа, якія таксама нарадзіліся тут, міжволі думаецца: а вось некаторыя людзі ніяк не могуць ужыцца адно з адным.

У сувязі з веснавым лінянем згубіў сваю царственную прыгажосць дзікі лясны бык-зубр. Ён дзелавіта корпаецца ў кармушцы, вышукваючы найбольш смачныя травінкі з ахапка сена, і здаецца, што перад вамі не грозны сучаснік старажытнага маманта, а звычайная хатняя жывёліна. Статак гэтых самых вялікіх звароў у СССР у Белавежскай пушчы з

прыкрые шарым стаўбом-нагой і паглядае вакол маленькімі хітрымі вочкамі — няма, маўляў, каменьчыка, куды падзеўся? Пляскаюць у далоні шчаслівыя малыя, задаволен і слон, які не намнога старэй за сва-

Двор гімназіі і калідоры ён заставіў акварыюмамі, слоікамі з яшчаркамі і змеямі, клеткамі з воўкамі, зайцамі, у яго быў нават воўк. За ўсімі трэба было даглядаць, усіх карміць. Настаўнік аддаваў на гэта свой заробтак, але і яго ў хуткім часе не стала хпаць. Дапамогі ад улад чакаць не прыходзілася, і Каханойскі

З БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ГУМАРУ

НЯВЕСТКА ВІНАВАТА

Нявестка пайшла ў краму па соль. Свякруха ж выпусціла з хлява свіней, каб накармаць, але забылася на іх, калі гаталася каля печы. Свінні тым часам залезлі ў гародчык і перарылі ўсю бульбу.

Убачыў гэта свёкар і накінуўся на старую: — Столькі бульбы загінула, ты ва ўсім вінавата... — Я вінавата?! — перапыхнула яна. — Гэта нявестка вінавата. — Нявесткі ж дома няма. — Дык вунь яе андарак вісіць.

У СЕЙМЕ

ПЕРШЫ ДЭПУТАТ. Вы ўсю сесію і вуснай не адкрылі.

ДРУГІ ДЭПУТАТ. Няпраўда! Калі вы гаварылі прамову, я ўвесь час пазяхаў.

ВЫРАТАВАЎ

— Што з табою, Мацейка, ты гэтак абвязаны?

— Мая баба кінула гарлачом у мяне...

— Няўжо ты не мог адхіліць галаву, як гарлач ляцеў?

— Чаму не мог? Але тады ён у акно паляцеў.

НА ПОШЦЕ

— Ваш ліст цяжкі, трэба лічэ дзве маркі прыклеіць.

— Дык ён жа будзе яшчэ цяжэйшы.

Гаворыць радыёстанцыя

«Савецкая Беларусь» рыхтуе для вас перадачы па ўсіх актуальных пытаннях грамадска-палітычнага жыцця рэспублікі.

Яны вядуцца: Па першай праграме — з 19 гадзін 30 мінут да 20 гадзін па сярэднеўрапейскаму

«Савецкая Беларусь»

часу на частотах 17 705, 17 720 і 15 480 кілагерцаў, што значыць на кароткіх хвалях у дыяпазоне 17 і 19,5 метраў.

Па другой праграме — з 22 гадзін 30 мінут да 23 гадзін па сярэднеўрапейскаму часу на частотах 11 775 і 9 550 кілагерцаў, што значыць на кароткіх хвалях у дыяпазоне 25 і 31 метраў.

НАРАДЖЭННЕ

ВЯСЁЛКІ

Ад беластволай прыгажуні-бязрозы атрымала сваю назву Бязроўка. У гэтым пасёлку жывуць і працуюць нёманскія майстры мастацкага шклянога ліцца, вырабы якіх даўно вядомы за межамі рэспублікі.

Эксперыментальная лабараторыя шклянога «Нёман». На сталах, паліцах і проста на падлозе стаюць шкляныя і крыштальныя графіны, вазы, кілішкі, сподачкі, спартыўныя кубкі. У промнях яркага веснавога сонца яны ззяюць усімі колерамі вясёлкі. А калі дакранешся да адной з гэтых рэчаў, яна адкажа табе здзіўляюча чыстым званам, які гучыць, нібы чароўная музыка. Гэта пазыўныя вясёлкі, якая нараджаецца тут, у сценах лабараторыі.

Уладары шклянога царства — мастакі. Яны не робяць звышмудрагелістых рэчаў, у формах шукваюць прапорцыю, а ў малюнках — вобразнасць, эмацыянальнасць, каб быў не танны бляск, а думка, настрой. Шэсць мастакоў. І ў кожнага свае планы, свае ідэі, свой почырк.

Людміла Мягкова працуе зараз над прыборам з накладнога шкла. Тут спалучэнне блакітнага і жоўтага колераў, спалучэнне даволі рызыкаўнае, як значае сама мастацтва. Але атрымоўваецца ўдала, і гэтак у многім дапамагае малюнак, арганічна звязаны з формай.

Работы Сільвіі Раудве вельмі разнастайныя. Нядаўна яна закончыла цікавы камплект, пабудаваны на спалучэнні бясколернага і зялёнага шкла. Трапна знойдзены тонкі арыгінальны арнамент.

Мастак стварае эскіз задуманай рэчы, рыхтуе выразкі, якія трапляюць у цэх, дзе робіцца драўляная форма. Ствараецца ўзор для брыгады, якая замацавана за мастаком. Пасля ўзор зацвярджаецца мастацкім саветам, робіцца металічная форма.

Чарговая ступень — цэх выпрацоўкі. Пасярэдзіне яго вялізная круглая печ, дзе варыцца шкло. Каля яе працуе мноства людзей. Хвіліна — і распалены чырвоны шарык ператвараецца ў вазу, графін ці бакал. Затым вырабы ідуць па транспарцёру да майстроў апрацоўкі.

Павольна рухаецца паміж алмазнымі коламі шырокая стужка канвера. Да алмазчыкаў паступаюць розныя вырабы. Іх задача — загладжаць вострыя краі шкла. Побач кваліфікаваныя майстры наносяць на шкло малюнакі. Затым ідзе больш тонкая і дакладная даводка. І вось на стала работнікаў АТК успыхвае рознакаляровая вясёлка. Адсюль яна атрымоўвае пуцёўку ў жыццё.

А. КВІР.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-49-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.